

Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ хайи варз тубарак хъуй!

Азиз тир мусурманар, гъурметлу стхаяр ва вахар! Ингъе Аллагъ-Таалади халкъ

авурбурукай виридалайни хъсанди тир Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ хайи варз мад алукузава. Дагъустандин мусурманрин Диндин идарадин руководстводин ва гъакIни кылди жуван патай за квез и вакъиа мубаракзава. Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ Аллагъди кве дуьнья патални мергъямат яз ракъурнава. Пъавилъй гъадан рекъел алайбурукай хъуни чун къадар авачир къван шадарзава. Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: «**Къияматдин юкъуз гъар сад вичиз гзаф кIани касдихъ галаз къарагъда**». Къуй Аллагъди и Пайгъамбар хайи вацра адахъ чи кIанивал генани артухаррай! Пайгъамбарди ﷺ гъакIни лагъанва: «**Зун инсанрин къилихар хъсанарун патал**

ракъурнавайди я». Къуй Аллагъди и вацра чи къилихар хъсанар ва абур Пайгъамбардин ﷺ къилихрив мукъва авурай! Къуй Аллагъди чун Къияматдин юкъуз Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ шафаатдик акатдайбурукай авурай! За вири алимриз, мусурманриз и варз Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ уьмуьр чирунихъ галаз алакълу авуниз эвер гузва. Къуй гъар са мусурманди вичин хизанда, вичин аялриз, мукъва-къилихриз Пайгъамбардикай ﷺ ва адан чешнелу уьмуьрдикай лугъурай.

Дагъустандин мусурманрин Диндин идарадин председателъ, Муфтий Агъмад-гъажи АБДУЛАЕВ

Нумрада:

ЧИН 2

2012-йисан дуьньядин эхир къуватдай вегъенва

Играми Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ варз!

РАСУЛЮЛЛАГЪДИН ﷺ ТАРИХДАЙ

Гъурметлу мусурман стхаярни вахар! Вич мусурмандай гъисабзавай гъар са инсандиз Мугъаммад Пайгъамбардин ﷺ уьмуьрдин тарих чир хъун лазим я. Рагъ алай югъ хъгин, Къияматдин йикъалди амукуьдай дин Исламдин Пайгъамбардин ﷺ тарих пара чIехиди я. И нумрадилай эгечIна чна, инша-Аллагъ, куьн чи рикI алай Пайгъамбардин ﷺ тарихдихъ галаз куьрелди танишарда. Аллагъдик ﷺ умуд кутуна за макъала башламишзава.

Макъала:
Абдуурагъман Рагъманов

Пайгъамбаррин хатам (муьгъуьр) Мугъаммад ﷺ Аравида Мекке шегъерда Филдин йисуз Рабиу-ль-Аввалдин 12-юкъуз дидедиз хъана. Ам Йемендин пачагъ Абрагъат филер гъаз Къабе чукуьриз атанвай йис тир. Пъавилъй адаз Филдин йис лугъудай тIварни гана. Абрагъатал ва адан къушунрал гъа вахтунда Аллагъди ﷺ цавай нуькIвер ракъурна. НуькIвери абурал къванерин марф къурна, квейибур къена катайбур катна. Ам григорианский календардай 570-йис тир.

» 3

ЧИН 4

Жегъеннем ва ана гузвай азабар

ЧИН 9

Вун зи паб туш, вун зи паб туш...

Мавлид авун Аллагъ ﷻ рази жедай кар я!

БУБАЙРИН РЕХЪ ДАВАМАРЗАВАЙ ГЪАР САДА ПАЙГЪАМБАР ﷺ ХАЙИ ЮКЪУЗ ШАДВАЛНА КIАНДА

Мавлид авунал къадагъа эцигъавайбур алай девирда гзаф гъалтда, иллаки жегъилрин арадай. Мусурманар кIватI хъана Пайгъамбардилай ﷺ тарифардай межлисдин манадин абур гъавурда гъич акъазвач. Мумкин я, бязибуруз гъич гъавурда акъазни кIан тахъун.

Макъала:
Али Эмирсултанов

Са сеферда Пайгъамбардин ﷺ ими Аббасаз ﷺ ахварай кафир яз квейи вичин стха Абу Лягъаб акуна. Жегъеннемда авай Абу Лягъабан азабар гъар

ислендин юкъуз къезил жезвай – тупIарин арайрай яд авахъуналди цин къарихвал адан алатзавай. А кIвалахдин сеbeb ам тир хъи, Пайгъамбар ﷺ дидедиз хъайила адан ими Абу Лягъаба хтул хъунухъ хвешила вичин къаравуш Сувайбат азадна. Гъурметлу мусурманар! Уьмуьрда са сеферда Расулюллагъ ﷺ дуьньядиз атуник хвеш хъайи кафирдин азабар къезилариз хъайила, амай дуьз рекъел алай, мавлидар ийизвай мусурманрикай вуч лугъуз жеда? Асгъабрилай башламишна ва къенин йикъалди чна Пайгъамбардилай ﷺ гъамиша тарифзава. Сад лагъай сеферда яз мусурманрин гъакимрикай, пачагъ аль-Музаффар Абу Саида асгъабрилай чешне къачуна,

Пайгъамбардилай ﷺ тарифун патал гзаф инсанар кIватIна агъзур динар (къизилдин манат) харжна мавлид авуна. Аль-Музаффара гъар йисан Рабиу-ль-Авваль вацра мавлид авуналди Мугъаммад Пайгъамбар ﷺ хайи югъ къейд ийидай. Пъа вахтунин алимри ва имамри Къуръандин ва гъадисрин истемешунрихъ галаз къазвай межлис – мавлид авуналди разивал къалурнай. Са сеферда имам Джалалуддин ас-Суютидивай мавлид ийидай ихтияр авани лагъана жузурла ада жаваб гана: «Мавлид – им инсанар кIватI хъана Къуръан кIелзавай, Пайгъамбардин ﷺ гъадисар ахъайзавай,

» 5

2012-йисан дуньядин эхир къуватдай вегъенва

«2012-йисуз дуньядин эхир жедач», - тестикъарна «Мексикадин виридалайни зурба суьгъурчи» лугъудай тIвар ганвай Антонио Васкес Альбади. Идакай «Ассошиэйтед пресс»-ди хабар гана.

Майя къебиладин календаррикай сад 2012-йисуз куьтягъ хъуниз килигна суьгъурчийри ам дуньядин эхирдин лишан я лугъуз ван тунвай. Гъар йисуз къиле физвай пресс-конференциядал рахай суьгъурчи Васкеса лагъана хьи, майяди дуньядин эхир жедай вахт эцигай туш. «2012-йисан эхирдай дуньядин эхир жеда» гафар еке таб я, - лагъана суьгъурчиди.

Лугъуда хьи, са тапарчиди масадан таб дуьзда алкъудда. Аквадай гьаларай, и йисан эхирдалди мад садни-са шумуд касди дуньядин эхир инкар хьийида. Идалай вилик суьгъурчийри «2012-йисан дуньядин эхирдин» пад къуна чпиз машгъурвал къазанмишиз чалишмиш жезвай, гила лагъайтIа, абуруз ам инкар авуналди пул къазанмишиз кланзава.

Вич Васкес адетдин, инсанар алцуларзавай суьгъурчи я, ада вичи вили ягъай инсанар сагъар хьийизва, сабабар хкудзава лугъуз инсанар алдатмишарзава. Амма адетдин суьгъурчийрилай им са тIимил

тафаватлу я - ада анжах VIP-персонаяр (къуллугъчийр ва девлетлу инсанар) «сагъар» хьийизва.

islam.ru

Сулейман Керимова чара ийизвай такъатрихъ анжах кесибар гъаждал фида

Сенатор Сулейман Керимова чара ийизвай такъатрихъ агъзурралди мусурманри Исламдин вад лагъай дестек – гъаж тамамариз, ингъе, са шумуд йис я.

Алай йисуз 2012-йисан гъаждиз гъазур жез гила амаз эгечIнава. Гъажийрин группайрин руководителар тайинарнава. Идакай 4-январдиз Махачкъалада къиле фейи оргкомитетдин нубатдин заседанидал хабар гана.

Кесириз куьмек гун патал тешкилнавай рейсерин куратор Агъмад Гъабибова «islamdag.ru» сайтдиз лагъана: «ГъакIни гъар са рейсинин къилиз куьмек гудай куьмекчийрни тайинарнава. Вири рейсерин руководителар ва абурун куьмекчийр чпин кар чидай ва жавабдар инсанар я. Инша-Аллагъ, абуру чпивай жедай къайдада гъажийриз дуьздаказ ва четинвилер гъисс тавуна гъаж тамамариз куьмек гуда».

«Группайрин регъберри хуьреринни шегъеррин администрацийрихъ ва имамарихъ галаз санал гъаждал физ кланзавай инсанрин заявкъяр къабулиз

башламишнава», - къейд авуна Агъмад Гъабибова. Гъаждал фин патал заявка гун патал къе шартI ава: сад лагъайди, инсан садрани гъаждал фин тавунвайди хъана кIанда; къвед лагъайдини, ам кесиб, яни вичин такъатрихъ гъаж ийидай мумкинвал авачирди хъун лазим я. Чкаяр гъар хуьруьз 2002-йисан переписдиз килигна гузва. Эгер хуьре къе агъзур кас аватIа, къе чка гузва, пуд агъзур аватIа - пуд. Чип вегъин – им гъажийр хъагъун патал ишлемишзавай виридалайни регъят ва адалатлу рехъ я. Адан куьмекдалди Аллагъ-Таалади гъаж авун къисметнавай инсанар хъязва. Эхиримжи къе йисуз Дагъустанда гъажийр гъа и къайдада хъянава.

Оргкомитетдин председателди къейд авурвал, чип вегъедайла анжах кесиб инсанри иштирак авун патал гуьзчивал тухун гъар са хуьруьн имамдин буржи я. Махачкъаладин Центральний жуьмя-мискидин имам Мугъаммадрасул Саадиева гъаждал физ кланзавай гъар са инсандихъ галаз ихтилат авун теклифна. Адан гафарай, эхиримжи къе йисан къене абуру Махачкъаладин Центральний жуьмя-мискинда гъахътин кIвалах тухвана ва и карди такъат авачир инсанар дуьзда алкъудун патал еке куьмекни авуна. «Ихътин кIвалах иллаки шегъерра ва еке хуьрера тухун лазим я. ГъвечIи хуьрера регъят я, вучиз лагъайтIа низ гъаж ийидай такъатар аватIа, низ аватIа хуьруьнвийриз чир жезва», - къейдна имамди.

Гъажийриз къуллугъзавай духтуррин группадин къил Мугъаммад Мамаева 2012-йисан гъаждиз гъазур хъун патал чпи тухузвай кIвалахдикай лагъана. «Чип вегъедайвал заявкъяр къабулдайла инсанрин бедендин сагъламвал ва акъулдин тамамвал фикирда къуниз фикир гана кIанда. ГъикI хьи, ихътин азарар авай инсанриз гъаж ийиз лап четин жезва ва абуру маса инсанар инжикли ийизва», - лагъана Мугъаммад Мамаева.

Мадни инал гъаждиз физ гъазур жезвай инсанривай ам ийидай къайда чирун истемишун имамрин хиве авайдайкай лагъана.

islamdag.ru

Чилел алай гзаф пай инсанриз яб гайитIа, абуру вун дуьз рекъелай алудда!

Гъурметлу мусурман стхаярни вахар! Бязи ягъалмиш хъанвай инсанри гзаф пай мусурманар ягъалмиш хъанва, анжах тIимил пай мусурманар дуьз рекъел ала лугъуз тестикъарзава. Абуру делил хъиз Къуръандин ихътин аятни гъизва: «Эгер вуна (я Мугъаммад ﷺ) чилел алай гзаф пай инсанриз яб гайитIа, абуру вун Аллагъдин ﷻ рекъелай алудда» («Аль-Ан'ам» сура, 116-аят). Мад абуру гъизвай аятрикай сад им я: «Вун (я Мугъаммад ﷺ) гъикъван алахъайтIани, гзаф пай инсанар диндал къведач» («Юсуф» сура, 103-аят). Гъа и ва гъа ихътин мана гузвай маса аятрал асаслу хъана ягъалмиш хъанвай инсанри гзаф пай мусурманар имансузвиле тахсирлу ийизва.

Макъала:

Гъасан Амаханов,
газетдин редактор

И аятра Аллагъ-Таалади «инсанар» лугъудай гаф ишлемишнавайди абуруз аквазвач жал? Я тахъайтIа, абуруз чеб гъакъикъатдин гъавурда акъаз кичлезвани? Вучиз абуру «инсанар» лугъудай гаф «мусурманар» лугъуз таржума ийизва? Вучиз абуру гужундалди мусурманар имансузвиле тахсилу ийиз чалишмиш жезва? Мусурманрин гъакъиндай ихътин ажугъ гъинай къевезва? Ихътин гафар лугъуналди, халкъдин арада фитне туналди абурун макъсад вуч я?

Дуьз я, Аллагъ-Таалади лугъузва хьи, гзаф пай чилел алай инсанри Ислам къабулдач, анжах тIимил паюни къабулда. Гила чун чилел шумуд миллиард кас алатIа килигин. Чаз чизвайвал, чилел исятда 7 миллиард къван инсан яшамаш жезва, абурукай тахминан 1,5-1,8 миллиард мусурманар я. Ингъе бес, Аллагъди ﷻ лагъайвал, 5 миллиарддилай гзаф инсанар кафирар я.

Гъа икI чна абурун фитнедиз жаваб гана. Гила абуру чпи Пайгъамбардин ﷺ гъадисриз жаваб гурай. Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана: «Аллагъдал ﷻ къин хуьй, зи уммат 73 патал пай жеда. Абурукай са пай Женнетдиз фида амай 72 пай Жегъеннемдиз. Дугъриданни, дуьз рекъел алай бур мусурманрин чехи пай я» (Табарани, Ибн Маджагъ). И гъадисда якъиндиз дуьз рекъел алай мусурманар гъибур ятIа лагъанва. Мад Расулюллагъди ﷺ лагъана: «Гзаф пай мусурманрихъай са чпIинин къадардиз къакъатай касди вичин гардандилай Исламдин къандалар хтIунна» (аль-Байгъакъи). Мад гъадисда лагъанва: «Вич Женнетдиз акъатна кланзавай кас мусурманрин гзаф паюнихъ галаз хъурай. Дугъриданни, шайтлан кылди авай инсандихъ галаз жезва» (Тирмизи).

Ибуру чи, яни Агълу Сунна валь-джамаадин делилар я, абурун куьмекдалди чна мусурманрикай къакъатнавай къилди хилер, кIватIалар ягъалмиш хъанвай бур тирди субутарна. Гила суал арадал къевезва, бес дуньяда авай гзаф пай мусурманар гъихътин бур я? Жаваб: «Дуньяда авай гзаф пай мусурманар пIирер, шейхер (яни тIарикъат) авайди тестикъарзавай, мазгъабриз табий жезвай бур я (Ибн Хаджар, «Фатгу аль-Мубин»).

Къуй Аллагъ-Таалади чун ягъалмишвиликай хуьрай!

<p>Учредитель Благотворительный фонд "Путь". Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p>	<p>Редактор Гасан АМАХАНОВ</p> <p>Канонический редактор Шамиль-хаджи ОМАРОВ</p>	<p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.</p>	<p>При перепечатке ссылка обязательна</p>	<p>Тираж 2.800 экз.</p>
<p>Редакционный Совет Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ Сулейман-хаджи ТАГИБЕКОВ</p>	<p>Дизайн, вёрстка Лейла ГУСЕЙНОВА</p>	<p>Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.</p>	<p>Газета набрана и сверстана на компьютерной базе «Ас-Салам»</p>	<p>Адрес редакции: 367015 РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева, 2.</p>
<p>Главный редактор Патимат ГАМЗАТОВА</p>	<p>Корректор Ярахмед ХАНМАГОМЕДОВ</p>	<p>Индекс 51395</p>	<p>Отпечатана в ООО «Дом печати» пр. Акушинского, 20 Заказ № _____</p>	<p>Телефон: (8722) 61-00-64</p>
			<p>Сдано в печать 13 января 2012 г. в 20:00</p>	<p>E-mail: assalamweb@gmail.com web: www.assalam.ru</p>

Пайгъамбардин му'жизатар

Чи играми Мугъаммад Пайгъамбардихъ гъисаб тежер къван, жуьреба-жуьре му'жизатар авай. Абурукай чун са бязибуруз килигда. Му'жизат – им вич пайгъамбар я лугъузвай касди гъахъ загъир жедайвал ийизвай алааматдин кар я.

Макъала:
Гъасан Амаханов

Мугъаммад Пайгъамбардин сад лагъай му'жизат - им Къуръан Аль-Карим я. Къуръан виридалайни зурба, Къияматдин йикъал къван амуькда му'жизат я. Гъар са асирда яшамиш жезвай инсанриз адай алааматдин, Ислам дин субут ийидай шейэр жагда. Арабри чпин члалал дамах ийизвай, иер каламдиз къимет гузвай арада, келлиз, кхъиз чин тийизвай Мугъаммада ахътин иер, чпелай алакъ тийидай гафар лагъайла абур мягътел хъана амуькна. ГъакI ятлани, гаф амуьк тавурла, мушрикри ам Мугъаммада туькIуьрзавайди я лагъанай. Амма Аллагъ-Таалади абуруз жаваб гана (мана): «Лагъ (я Мугъаммад), эгер инсанрин джинерар санал кIватI хъайитлани, ахътин Къуръан акI гуьзелдиз туькIуьриз абурулай алакъдач, гъатта сада садаз куьмек гуз хъайитлани» («Аль-Исраъ» сура, 88-аят). Чаз аквазвайвал, Къуръан атайдалай куьлухъ садавайни ам хъгинди туькIуьриз хъанач, я жени ийидач, Ислам диндихъ гъикъван гзаф душманар хъайитлани.

2. Варз кьве пай хъун. Бухариди агакъарнавай гъадисда лагъанва: «Меккедин халкъди Пайгъамбардивай делил къалурун тIалабайла, ада гъилелди ишара авуна варз кьве патал пайна, са пай са дагъдин къилел ва муькуьдини масадал хъана аквазвай. Кафирри лагъана: «Чун Мугъаммада суьгъурда тунва, чна и кар маса уьлквейрай сафардай хквезвайбурувай хабар къада. Хтайбуруни и алаамат тестикъарна, амма абур инанмиш хъанач. Варз кьве пай хъунин гъакъиндай Аллагъ-Таалади аятни ракъурнава (мана): «Къияматдин югъ муьквал хъана ва варз кьве пай хъана» («Аль-Къамар» сура, 1-аят).

3. ТупIарин арадай яд атун. Анас бну Малика лагъана: «Рагъданин капI хъанвай ва инсанар дастамаз къачудай цихъ къекъезвай, амма яд абуруз жагъаначир, ахпа абуру чпив гумаи ятар стIал-стIал кIватIна Расулюллагъдин къилив гъана, ада и це вичин гъил туна ва инсанриз адакай дастамаз къачу лагъана. Заз адан тупIарин арадай яд акъатай ва вирида а целди чпин игътияжар къилиз акъудай къайда акуна». Къатадата Анасавай хабар къуна: «Куьн шумуд кас авай?». Ада жаваб гана: «Пуд виш къван кас».

4. Пайгъамбардин дуьбадалди марф къун. Бухариди чал агакъарнавай гъадисда кхъенва: «Са жуьмядин юкьуз, Расулюллагъ минбардал акъвазна хутIба келзавай вахтунда мискIиндиз са итим гъахъна лагъана: «Я Расуляллагъ, гъелек хъана чи мал-девет, къураматдин гъилий ийир-тийир хъана амуькна чун, Аллагъдивай марф тIалаб ая». И арада Пайгъамбарди гъилер хкажна тIалабна: «Я Аллагъ марф це чаз, я Аллагъ, марф це чаз, я Аллагъ, марф це чаз». Анаса лугъузва: «Валлагъи, Пайгъамбарди гъилер хкаждалди цава гъич са цифинин кIусни авачир, дуьба авуна гъилер агъуз хъувунмаз цав цифери къуна ва ам минбардила эвчIдалди марфадин стIалар акатна, идалай къулухъ ругуд йикъан кьене чаз рагъ акъунач». Са гъафтедила, мадни жуьмядин юкьуз, гъа и итим атана лагъана: «Я Расуляллагъ, гъелек хъана чи мал-девет, ийир-тийир хъана амуькна чун марфадин гъилий, Аллагъдивай тIалаб ая ам акъвазардайвал». Пайгъамбарди гъилер хкажна тIалабна: «Я Аллагъ, чал къурмир, дагъларизни кIамариз къура». Анаса лугъузва: «Дуьба авунмазди, садлагъана марф куьтыгъ хъана ва чун ракъиникай хъфена».

Играми Мугъаммад Пайгъамбардин Варз!

1 « Пайгъамбардин буба Абдуллагъ, адан буба АбдулмутIалиб, адан буба Гъашим ва адан буба Абдулманаф тир. Адан бубаяр вири Къурайш тухумдикай тир. Чи Пайгъамбардин бубайрикай 17 касдикай пайгъамбар хъана. Абурун жергедай ирид расул: Адам, Шис, Идрис, Нугъ, Гъуд, Ибрагъим ва Исмаил. Адан дидедин тIвар Амина тир. Ам Абдулманафан гада Вагъбан руш я. Мугъаммад гъеле дидедин руфуна амаз алвер ийиз Шамдиз фена хквезвай буба Медина шегъерда кечмиш хъана ва ана ам кучудни авуна.

Гъа вахтунда шегъерда яшамиш жезвай арабриз аялар хуьрера авай инсанрив вугудай адет авай. Абуру шегъерда чIехи хъайи аял зайиф, умуьурдин макъсад квахънавайди жезвайди я лугъудай. Аялрин диде-бубайри чпин аялар хвейи инсанриз пишкешар ва мажиб гузвай. Гъа икI чи Пайгъамбарни дидедиз хъана 70-юкьуз чIехи буба АбдулмутIалиба Гъалима ас-Са'дия лугъудай дишегълидиз вугана. 4 йисан кьене Гъалимади Мугъаммад хвена. Пайгъамбардин ругуд йис хъайила диде Амина Медина шегъердиз вичин гъуьлуьн сурал зияратдиз фейила азарлу хъана ва Меккедиз хкведай рекъе, Мединадин патав гвай Адва тIвар алай са хуьре эхиратдиз мугъман хъана ва гъана ам кучудни авуна. Гъа икI Аллагъдин Расул дидедикайни бубадикай магърум хъана, етим яз амуькна.

Гила аялдиз чIехи буба АбдулмутIалиба рикелай етим-вилин заланвал алуддайвал бубавалин дидедал ийиз алахъзавай. 8 йис хъайила Пайгъамбардин чIехи бубани кечмиш жезва ва ими Абу Талиба ам вичин кIвализ вахчуна тербия гуз эгечIна. Пайгъамбарди имидин хипер хуьзвай ва маса вичелай алакъзавай куьмекар гуз чалишмиш жезвай. Имидиз хтул гзаф кIандай. А вахтунда Къурайшитар йиса са сеферда Шамдиз (Сирия) алвер ийиз фидай. Гъа икI Мугъаммад 12 йисан яшда авайла имидиз ам вичивай чара авуна кIвале таз кIан хъанач ва вичихъ галаз алвердин сиягъатдиз тухвана. Рекъе Сириядин чилел абурал Багъира лугъудай хашпара кешиш гъалтна. Кешишдиз Мугъаммадас талуьк тир пайгъамбарвилин лишанар акуна ва адакай эхиримжи пайгъамбар жеда лагъана имидиз хабар гана. Мад ада лагъана: «Куьн Шамдиз фимир, аялни гваз Меккедиз ахлад. Эгер чувудриз ам акуна ва пайгъамбар арабрикай жедайди чир хъайитIа, абуру адаз зулумар ийида, гъатта яна къинни мумкин я. Гъавилай, Абу Талиб, хтулдин гъакъиндай жув къурху хъухъ». Гъа икI, имиди кешишдин меслятдиз яб гана элкьвена кIвализ хъфена.

Чи Пайгъамбар виридалайни хъсан къилих авай, гъамиша гъахъ лугъудай, садрани тапарар тавур, ихтибар гъиз жедай инсан тир. Меккедин агъалийрикай сад

Мединада авай Пайгъамбардин мискIин. Къацу къуббадин кланик адан сур ква.

сиягъатдиз фидайла ада вичихъ авай девлет, къизилар Пайгъамбардив вич хкведалди хуьдайвал вугудай, гъатта пайгъамбарвилин пай гайидалай къулухъни. Иниз килигна адаз Меккедин агъалийри Мугъаммад-Амин (ихтибар гъиз жедай Мугъаммад) лугъудай тIварни ганвай. Гъа вахтунда арабри кларасдикайни къванерикай туькIуьрнавай бутариз ибадат ийизвай ва къуд пад гъахъсузвили къунвай. Зайиф инсанриз къуватлубуру зулум ийизвай. Са юкьуз Мугъаммада Меккедин маса жегъилрихъ ва гъуьрметлу инсанрихъ галаз межлисда иштиракна ва вирида чпи зулумдиз рехъ гудач лагъана къинер къуна. Пайгъамбарвилин пай гайидалай къулухъ Расулюллагъди гъа межлис хушвилелди рикел хкидай. 25 йис хъайила Пайгъамбар Саиб бин Аби Сабахъ галаз санал алвердал машгъул хъана. Гъа арада Меккеда тIвар-ван авай, вичин намус хуьзвай, алвердал машгъул Хадиджа лугъудай са дишегъли яшамиш жезвай. Хадиджади вичин матагъ (товар) Шамдиз тухвана маса гудайвал кIвалахал ихтибарнавай инсанар къабулзавай. Гъа икI, ада Мугъаммад-Амин кIвалахал къабулзава ва вичин лукI Майсаратахъ галаз Шамдиз рекъе твазва. Аниз фидай ва хкведай рекъе Майсаратаз Мугъаммадахъ галаз алакъалу пара аламатар акуна, абурукай ада Хадиджадиз ахъайна. ЛукIра Мугъаммадакай лагъай гафарин ван хъайила Хадиджади гъасятда адаз вичел эвленимиш хуьн теклифна. Мугъаммадан 25 ва Хадиджадин 40 йис тир. Гъа икI Пайгъамбар вичин ими Абу Талибахъ галаз Хадиджадин къилив фена ва ам адан ими Амр бин Асада гъуьлуьз гана. Чи играми Пайгъамбар ирид веледдин – къуд рушани пуд гададин буба хъана. Къуд рушни (Зайнаб, Умму Кульсум, Рукъият, ФатIимат) кьве гада (Къасим, Абдуллагъ) адаз Хадиджади хана ва са гада (Ибрагъим) Марият лугъудай папа. ФатIиматалай гъейри амай вири веледар Пайгъамбардила вилик рагъметдиз фена. 35 йисан яшда авайла Аллагъдин Расулди Къабе эцигдайла иштиракна. Ам Ибрагъим пайгъ-

амбарди вичин хва Исмаилахъ галаз эцигнавай. Йисар финивай Къабе гъалдай фена гъавилай Къурайшитрин меслятдал ам чукIурна цIийи къилелай эциг хъувунин къарар къабулна. Абуру зинадин (ашервал), файдачивилин (ростовщичество) ва маса гъарам пул квачир такъатар кIватIна Аллагъдин КIвал эцигиз эгечIна. Ам эцигна куьтыгъайла чIулав къван чкадал гъар сада вичи эцигда лугъуз еке гъуьжетар хъана, гъатта абур сада-сад ягъиз гъазур тир. Ахпа са къуьзуь касди лагъана: «За квез са меслят къалурда. Къуй чун авай кIвализ сифте гъахъай касди и четин месэла гъялрай». Идал вири рази хъана ва раклариз вуж гъахъдтIа, лугъуз вил алаз акъвазна. КилигайтIа, кIвализ гъахъайди Мугъаммад-Амин хъана ва виридаз шад хъана. ГъикI хъи, ам Меккеда вичиз гъуьрмет къазанмишнавай кас тир. Пайгъамбардини вичин перем хIунна чилел экъяна ва чIулав къван къачуна адан юкьвал эцигна. Ахпа Къурайшитрин тухумрин къилери гъар сада перемдин са пIипI къуна Къабедин патав атана ва Пайгъамбарди ам чкадал эцигна. Къураматдин йис алуькбайла инсанриз яшамиш жез четин хъанвай, иллакай еке хизанар авайбуруз. Гъавилай Пайгъамбарди, ва адан имийри Абу Талибан хизандиз са куьмек авун къетIна. Пайгъамбарди Али асгъаб, Аббасани адан стха Жафар ва Гъамзадини адан хва Талиб хуьз вичин кIвализ тухвана. Пайгъамбарди вичин умуьурда гъич садрани бутариз ибадат авур туш. Ислам къведалди Къабеда 360 къван бут авай. Ада Меккедин патав гвай Гъираъ лугъудай магъарада сад Аллагъдиз ибадат ийидай. Ам ана йикъаралди, гъатта бязи вахтара варцаралди амуькдай. Вахтар фена алатна ва Пайгъамбардин 40 йис хъана. Икъван яшар хъанатIани адаз келлиз-кхъиз чизвачир. Гъа икI, Пайгъамбар мад Гъираъ магъарадиз атана ва ибадатдал машгъул хъана. Им Рамазандин варз тир. Инал чна кьенин суьгъбет акъалтIарзава. Амай пай къведай нумрайра Аллагъдин куьмекдалди давамар хъийида.

Жегъенне ва ана гузвай азабар

ГЪАР СА ИНСАНДИЗ АМ ВУЧ ПАТАЛ ХАЛКЪНАВАТИ, ГЪА ШЕЙ ИЙИЗ РЕГЪЯТ ЖЕЗВА

Жегъенне – им Аллагъ-Таалади кафирризни аси хъайи мусурманриз инсанрикайни жинерикай адалатлувилелди жаза ва азабар гудайвал халкънавай чка я.

Макъала:
Гъасан Амаханов

Аллагъ-Таалади Пак Къуръанда лагъанва: «Абурунни абуруз клан хъайи вири шейэрин арада цал жеда (яни абуруз клан хъайи гъич са шейни гудач)» («Ас-Сабаъ» сура, 54-аят).

Дугъриданни, и аятдай чаз Жегъеннеда гузвай азабар аквазва. Жегъеннедиз акъатай инсандиз гъихътин хъсанвал клан хъайитлани ам адакай магърум ийида.

Азабар Жегъеннеда цун ва мекъивилин куьмеқдалди гуда. Чи чилел исъта алай цай Жегъеннедин цун са гъевчи крус я, инсанрив вугудалди ам рекъидайвал ирид сеферда гъулуьз вегъена. Гъавилай чилел алай цай Жегъеннедин цун галаз чавай гекъигиз жедач. Жегъеннеда балкнанар къван иланарни акъребар ава, абуру са сеферда класай инсанди 40 йисан къене тлал гъиссда. Мад Жегъеннеда авай инсанриз цин паталай заккъум лугъудай агъу ва гъамим лугъудай гзаф кудай, пис ни къведайд яд гуда.

Азабрин таъсир гзаф жедайвал Жегъеннедиз аватай инсандин беден са шумуд сеферда еке ийида. Адан са сас Угъуд дагъ къванди жеда. Адетдин хамунилай адан хам 70 сеферда яцлу жеда ва гъар гъилера ам кана кармаш хъайила, мад азаб гун патал адал цийи хам акъалж хъийида. Виридалайни зайиф азаб гузвай инсандин квачер цла твада ва адан мефтлер ргада. Жегъеннеда авай инсанар рекъидач ва азабрехъ вердишни жедач, гъар гъилера абуру азабрикай гъа сифте сеферда гъиссай хътин тлал гъиссда. Инал лагъай вири гафар Къуръандайни Пайгъамбардин гъадисрай къачунва. Жегъеннедиз ирид дережа ава. Виридалайни вине авай Жегъеннедиз Аллагъдин гъегъимдик акат тавур гунагъкар муъминар вегъеда. Муъмин Жегъеннеда гъамишалугъ амукъдач, адак квай къван гунагъкар хкатайла анай азад ийида ва Женнетдиз рекъе твада. Амай ругуд Жегъеннеда кафирар жеда ва абур ана гъамишалугъ амукъда.

Виридалайни вине авайдан твар Джагъаннам я, адалай клане Лязза, ахпа Гъутам, Саир, Сакъар, Джагъил ва виридалайни клане авай, виридалайни къати азабар гузвай Жегъеннедин твар Гъавият я, ам мунафикъриз (къве чин алайбур) талукъ я. Къуръандани гъадисра лугъузвайвал, Жегъеннеда инсанриз мекъивилелдини азаб гуда, ихътин жаза цалди гузвай жазадайлаи клевиди я. Аль-Бухариди агакарнавай гъадисда лагъанва: «Пайгъамбарди гъавиридалайни гзаф клелзавай дуъа

Жегъеннеда балкнанар къван иланарни акъребар ава, абуру са сеферда класай инсанди 40 йисан къене тлал гъиссда.

им тир: «Раббана, атина фидунья класанатан ва филь ахирати класанатан ва къина 'азабанар» (Я чи Рабби! И дуьньядани агъа дуьньяда Вуна чаз хъсанвал це ва Жегъеннедин азабрикай къутармиш я). Абу Я'лади ахъайна хъи, са сеферда Аллагъдин Расулди гъавяз гузвай арада лагъана: «Къуьне риклелай алудмир къве зурба шей: Женнет ва Жегъенне», - ахпа ам шеһна, гъатта вилерай атай накъвар чурудин къерехрилай авахъдалди. Ада алава хъуьвуна: «Аллагъдал гъа къин хъуй, квез агъа дуьньядикай заз чизвай къван шейэр чизвайтла, къун хур галчуриз чилелай фидай ва къилел руг вегъедай».

Пайгъамбардин гъадисда лагъанва: «Чилел виридалайни хъсандиз яшамии хъайи инсан Къияматдин юкъуз са легъеда цуьз вегъеда, ахпа анай акъудна адавай хабар къада: «Эй, Адаман хва! Ваз садра къванни са хъсан шей акурди яни?» «Ваъ, я Рабби, валлагъи, акурди туш!» - жаваб гуда ада. Ахпа чилел виридалайни четин гъалда аваз яшамии хъайи инсан са легъеда Женнетдиз ракъурда ахпа хабар къада: «Эй, Адаман хва! Ваз садра къванни пис шей акурди яни?» «Ваъ, я Рабби, валлагъи, писвал гъич акурди туш ва гъич са шейинихъни зун муьгътеж хъайи туш!» - жаваб гуда ада» (Муслим). Мад гъадисда лагъанва: «Жегъеннедин агъалияр шеһиз башламышда гъатта накъвар куьтягъ жедалди, ахпа абурун вилерай накъварин чкадал иви къведа ва чинрал еке къаналар арадал къведа...» (Ибн Маджагъ).

Им Жегъеннедин азабрикай чна авур куьруь суьгъбет я. Ана гузвай азабар, гъам, пашманвал, ахтармишунар ва тлалар эхир авачирбур я. Амма хажалатрикай виридалайни екеди – Женнетдин шадвилер ва Аллагъ-Таала такун я. Жегъеннедиз вегъей инсанар Аллагъдин гъегъимдик магърум жеда. Эхиратдин няметар дуьньядин манатрихъ маса гайи, нефсинин гъевесрин гуьгъуьниз феий инсанар сад Къияматдин юкъуз халисандаказ пашман жеда. Абуруз чпи авур алвер зарар гудайди хъайидан гъавурда гъа юкъуз аквада. Абуру чпи-чпин

къил гатаз-гатаз лугъуда: «Заз бала гана! Аллагъдиз гъа аси хъана чна чун гъелек авуна хъи! Дуьньяда хъайи гъа тлимил йисарин къене вучиз чна ибадатдал сабур авунач! Чна сабур авунайтла, гъа йикъар фена алатдай ва къе алемрин Раббидин мукъув жедай, Адан разивилик кваз чна лезет хкуддай!» Пайгъамбарди лагъанва: «Жегъеннеда адалай вичелай пис къуд шей ава:

1.Гъамишалугъ ана амукъун; 2.Ана авай кафирриз малаикри муьгъмет авун; 3.Шайтандихъ галаз къуьни хъун; 4. Аллагъ-Тааладин ажугъдик хъун.

Жегъеннеда гузвай азабрикай кхъейдалай къулухъ ктаб клелзавай касдихъ элкъвена имам аль-Гъазалиди лугъуьзва: «Зун вал тажуб я! Ви гъакъиндай гъихътин къарар къабулнаватла чинни тийиз ви чинал хъвер гъикл къевезва? Менфят авачир дуьньядин амалрал машгъул жез гъикл гъил физва? Эгер вуна лагъайтла: «Зун фидай чка чир хъанайтла кландай! Зи эхиримжи Квал гъина аватла, гъихътин къарар зи гъакъиндай къабулнаватла заз чир хъанайтла, са шейни кландачир», - за ваз жаваб гуда: «И суалрин жавабар чир хъун патал жуван гъалдиз ва амалриз килиг. Гъикл хъи, гъар садаз ам вуч патал халкънаватла гъа шей ийиз регъятарнава. Эгер ваз Аллагъди гъа хъсан амалар ийидай рехъ ахъайнаватла, ваз шад хъухъ, вун Жегъеннедикай яргъа ава. Эгер ваз хъсан кваллах ийиз клан хъайила гъамиша са куь ятлани манивал ийиз хъайитла, амма пис кваллах ийиз клан хъайила рехъ ачух жез хъайитла, ваз чир хъухъ, ам ви гъакъиндай виликамаз къабулнавай къарар я. Гумади цай авай чка гъикл къалурзаватла, гъакл ви амалри ви эхир гъихътиди жедалди къалурзава. Аллагъ-Таалади лагъанва: «Дугъриданни, диндар инсанар Женнетда лезетар хкудиз жеда. Дугъриданни, гунагъкарар Жегъеннедин цла куд» («Аль-Инфитлар» сура, 13-14-аятар). И къве аятдиз килигна жув гъи гъалда аватла ва Къве квалликай гъина вун жедалди чир. Къуй Аллагъ-Таалади Вичин регъимдалди вири мусурманар Жегъеннедин цукай къутармишрай! Амин.

Къадар-къисметдихъ инанмишвал

Дуьньяда къиле физвай вири гъерекатар, кландатла чпиз хъсанбур, кландатла писбур хъурай, инсанди ва я гъайванди ийизвай, вири анжах Аллагъдин гъа къадардалди, Ада кхъенвай къисметдалди жезвайдахъ мусурман инанмиш хъана кланда. И къисмет гъеле алем халкъ ийидалди са шумуд агъзур йис виликамаз кхъенвай.

Макъала:
Мугъаммад Гаджиев

Амма им Аллагъ-Таалади инсан хъядай мумкинвилакай магърум авунва лагъай члал туш. Халикъди инсандиз хъсан ва пис амалар хъядай мумкинвал ганва, хъсан кваллахар писбурувай чара ийидайвал акъул ганва, гъакъикъи дин чирдайвал Ктабар ва пайгъамбарар ракъурнава. Инсанди хъсан ва я пис кваллах ийиз хъайитлани вири Аллагъдин ихтиярдалди ийизва. Гъавилай лугъуьзва хъи, Аллагъдин гъа къадар ва инсанди хъязавай шей сад-садаз акси жезвач. Эгер инсандиз хъсан ва пис кваллах хъядай мумкинвал авачиртла чи диндихъ гъич са манани жедачир. Гъихътин амалар авурла суваб ва Аллагъдин гъа разивал жезватла, гъихътинбур авурла гунагъ ва Аллагъдин гъа ажугъ жезватла инсандал агакъарнава. Чуру кваллахар ийидай мумкинвал Аллагъди инсандиз гузватлани, Ам чуру кваллахрилай рази жезвач. Уьмуьр – им имтигъан я, гъавилай Аллагъди гъа вуч хъайитлани хъядай мумкинвал ганва, гъа са вахтунда чуру амалар хъяй тийидайвал къурху ийизва. Аллагъдин гъа азабрикай къутармиш ва бахтлу жез кланзавай инсанди анжах хъсан амалар хъяна кланда. Эгер ам ягъалмиш хъайитла, гъасъятда риклин сидкъидай туба авун лазим я. Са пис кваллах авурдалай къулухъ, ам заз Аллагъди къисмет авунвайди тир, лугъудай гъич садазни ихтияр авач. Икл лугъузвай касдиз жаваб гуда: «Ваз Халикъди кхъенвай къисметдикай хабар авачир хъи. Чуру кар авун патал Ада вун мажбур авунач, хъядай мумкинвилакай магърум авунач. Ваз писвал ийидай ва ам тийидай мумкинвал ганвай, амма вуна пис кваллах хъяна ва авур гунагърин гъакъиндай тубани авунач, нетижада вун жазадиз лайихлу хъана. Аллагъ-Таалади чавай гъич са гунагъни тавуна жув хуьн истемишзавач, жезмай къван гунагъар тавун ва гунагъ хъайитла тадиз риклин сидкъидай гъил къачун тлалабун Ада чаз чирзава. Инсандилай ийиз алакъ тийизвай шей Аллагъди адан хиве тунвач. Ада гъайванриз, яшар тамам (14,5 йис) тахъанвай аялриз, акъулдиз къери ва пайгъамбардин эвер гун агакъ тавунвай инсанриз жаза гузвач хъи. Диндин истемишунар къилиз акъудун анжах акъулдиз къери тушир, яшар тамам хъанвай мусурмандин хиве тунва. Авунвай амалрин гъакъиндай вичи чарасуз жаваб гудайди чизвай инсанди вичиз ганвай хъядай мумкинвал хъсан патлах ишлемишда ва Аллагъдин гъа ажугъ гъизвай амалрикай къерех жеда. Икл хъайила, къисметдихъ инанмиш хъуни инсандиз хъсан амалар ийидай ва писбурувай яргъа жедай рекъе еке куьмек ийизва. Аллагъдин гъа къадар-къисметдихъ инанмиш мусурмандин къилел са бедбахтвал атайтла ада сабур ийида, жезмай къван сувабар къазанмишиз чалишмишвилер аквада. Вучиз лагъайтла, адаз ам Аллагъдин патай тирди чизва. Гъа и чирвал сеbeb хъана адан рикл секин жеда ва гзаф четинвилерикай азад жеда.

Пайгъамбардин му'жизатар

3 « 5. Пайгъамбар куь клянивилей клянчи шехун. Агъмада агакъарнавай гъадисди хабар гузва: «Расулюллагъди куь хутба хурмадин тарцин клянчунал акъвазна клялдай. И кар акурла, ансаррикай са дигегълиди лагъана: «Я Расуляллагъ, захъ клярас устлар са лукля ава, за адаз хутба клялдай са минбар туькюьрдайвал эмир гудани?» «Эхъ», - лагъана Пайгъамбарди куь. Жуьмядин югъ алуькяйла, Пайгъамбар куь цийи минбардал хкаж хъана, и арада садлагъана клянчунай шелдин ван акъатна. Расулюллагъ куь минбардилай эвичина, клянчи жуван хурудив агудна ва ам гъвечий аял хъиз секин хъана. Им хутба вичел акъвазна клял тавурвилей шехъайди я, - лагъана Пайгъамбарди куь.

Макъала:
Гъасан Амаханов

6. Жанавурди Мугъаммад куь Аллагъдин куь Расул тирди шагъидвал авун. Агъмада гъадис агакъарна: «Са жанавурди хиперал вегъена ва абурукай сад къуна, чубанди адахъ калтунга агакъарна ва адан сивий хеб ахъудна. Жанавур куьлухъ галай клявечерал ацукъ хъана лагъана: «Ваз Аллагъдихъай куь кичъезвачни зи ризки къакъудиз?» «Яъ, им вуч ажайиб кар я, жанавур захъ галаз инсандин члялал рахазва», - лагъана чубанди. Жанавурди лагъана: «Идалайни ажайиб шей гьим ятла за ваз лугъудани? Ам алаатай вахтара хъайи клявалахрикай хабар гузвай Мугъаммад Пайгъамбар куь я». Югъ няни хъайила и чубан Мединадиз хтана, Пайгъамбардин куь кылив атана, хъайи къиса ахъайна. Адаз яб гайидалай куьлухъ Расулюллагъди куь инсанар клятлун эмирна. Ахпа ада чубандиз халкъдин вилик экъечина хъайи къиса ахъаюн эмирна, ада ахъайна, ахпа Пайгъамбарди куь лагъана: «Ада гъахъ лагъана, валлагъи, вагъши гъайванар инсанрив рахун тавунмаз къияматдин югъ алуькдач».

7. Пайгъамбарди куь дуьа авуна буьркюьди сагъ хъхъун. Агъмада чал ихътин гъадис агакъарнава: «Са буьркюь итим Пайгъамбардин куь патав атана лагъана: «Я Расуляллагъ, Аллагъдивай зун сагъар хъийдайвал тлалаб ая». - Ваз кляндатла сабур ая, адакай ваз эхиратда менфят жеда, я тахъайтла за дуьа ийида, - лагъана Пайгъамбарди куь. Ада дуьа хкъана. Пайгъамбарди куь лагъана: «Ятла жува дастамаз къачуна, къве ракат капля авуна и дуьа кляла: «Я Аллагъ, за Ви регъимдин Пайгъамбардин гъуьрметдай Вавай тлалабава ва Вахъ элкъевезва, я Мугъаммад куь, зи игътияж къилиз акъатдайвал за ви гъуьрметдай тлалабава, я Аллагъ куь, адан шафаат заз къисмет ая». Ада вичиз лагъайвал авуна ва сагъ хъхъана.

8. Пайгъамбарди куь тфу гвяна Али асгъабдин куь вилер сагъ хъхъун. «Хайбар» гъазаватда Расулюллагъди куь лагъана: «За пака пайдах Аллагъдизни куь Адан Расулдиз куь кляни, душмандал гъалиб жедай касдив вугуда. Пакадин юкъуз Алидиз куь эвер гана, ам атана, амма адахъ вилерин начагъвал авай, гъавилей Пайгъамбарди куь вичин са тлимил тфу къачуна адан вилеривай гвяна. Вилер сагъ хъхъана ва идалай куьлухъ садрани тла хъхъанач.

9. Гапурдиз элкъвей клярасдин тлвал. Ибн Исгъакъа агакъарнавай гъадисда лугъузва: «Бадр гъазаватда Укашат бну Мигъсанан гапур хана ва Пайгъамбарди куь адав са тлвал вугана ва адал душманар ягъ лагъана, Укашатан гъиле гъатнамазди тлвалуникай са яргъи, хци гапур хъана, ам гъаз ада дяве давамарна. Гъа икля, адав гъатта шагъид жедалди гапур гумукъна.

Мавлид авун Аллагъ рази жедай кар я!

1 « Ислам дин чкъиз башла-мишай сифте вахтарилай, Пайгъамбар куь дидедиз хъайи вахтунда хъайи вакъайрикай суьгъбет кыле тухузвай ва гуьгъуьнлай вири иштиракчийриз тлуьн - садакъа гузвай сувар я. Пайгъамбар куь дидедиз хъунал шадвал къалурзавай, адалай тарифарзавай ихътин сувар, Аллагъ-Таала рази жедай клярикай я». Зурба алим имам ан-Нававиди мавлидикай ихътин гафар лагъана: «Чи вахтунда ийизвай амалрикай виридалайни хъсанди ам я хъи, гъар йисан Пайгъамбар куь хайи юкъуз садакъаяр пайзава, шадвал къалурзава ва кесибриз куьмекар гузва». И клявалахар кыле тухунин макъсад Пайгъамбар куь клян хъун ва Аллагъ-Тааладиз шукур гъун я.

Мавлиддал кыле тухузвай шартлар
Мавлид кыле тухудайла чна, гъуьрметлу мусурманар, агъадихъ галай шартлар кыле тухузва: **Сад лагъайди**, мусурманри сада-садаз салам гузва - Ассаламу алайкум! Аллагъ-Таалади Къуръанда лугъузва (мана): «Къез салам гайила, куьне генани иердаказ салам хце, я туш хъи, гъа жуьреда жаваб хце» («Ан-Ниса» сура, 86-аят). Пайгъамбардин куь гъадисда лугъузва: «**Инанмиш жедалди куьн, садни Женнетдиз фидач. Садаз-сад клян тахъанмаз куьн инанмишни жедач. Къез садаз-сад клян хъун патал вуч ийидатла къалурдани? Инсанрин арада салам чкъура!**» (Муслим 203). **Къвед лагъайди**, Къуръан клялзава. Мугъаммад Пайгъам-

андин аятда Аллагъди куь лугъузва (мана): «**Чирвал авайбур ва ам авачирбур гекъигиз жедали мегер?**» («Аз-Зуммар» сура, 9-аят). Чаз и аятдай акъазвайвал, Аллагъдин куь вилик алимриз еке дережа ава. Къуръанда лугъузва (мана): «**Гъакъикъатда, Аллагъдихъай куь кичъезвайбур чирвал авайбур я**» («Фатхир» сура, 28-аят). **Ругуд лагъайди**, салаватар гъуналди Пайгъамбардин куь тлвар машгъур ийизва. Аллагъди куь Къуръанда лугъузва (мана): «**Гъакъикъатда, Аллагъди куь ва Адан малаикри Пайгъамбардал салават гъизва, куьнени, эй, иман гъанвайбур, адал салават гъваш ва салам це**» («Аль-Агъзаб» сура, 56-аят). Пайгъамбардин куь гъадисда лугъузва: «**Эгер зи умматдай сада заз салават гъайитла, Аллагъди куь адан тлвар цлуд сеферда машгъур ийида ва цлуд гунагъдилай гъил къачуда**». **Ирид лагъайди**, садакъа пайзава. Гъар са мавлиддал чарасуз садакъа жезва. Пайгъамбарди куь лагъана: «**Садакъа це, гъатта са хурма хъайитлани, дугъриданни, ада гишин касдин каш рекъизва ци цлай туьхурдай жуьреда ва гунагърикай мишъи ийизва**». Къуръанда лугъузва (мана): «**Рикля алай шейникой куьне садакъа таганмаз, куьн садни Женнетдиз фидач**» («Алю Имран» сура, 92-аят). **Муьжуьд лагъайди**, дуьа ийизва. Аллагъ-Таалади Къуръанда лугъузва (мана): «**Куьне завай тлалаба - За къез жаваб гуда**» («Париф» сура, 60-аят). Пайгъамбардин куь гъадисда лугъузва: «**Гъакъикъатда, Аллагъдивай куь тлалаб тийизвайди Адан ажугъдик къа**». Чаз якъин тирвал, мавлиддал чна кыле тухузвай винидихъ къалурнавай шартлар, Аллагъди куь чи хиве тунва. Заз чирвал, мавлид гунал къадагъа эцигъазвайбур иблисди ягъалмишарнава, я туштла, къасухдай са нин ятлани буйругъар къилиз акъудзавайбур я. Са бязибуру лагъайтла, мавлид Мугъаммад Пайгъамбарди куь ийизвачир лугъузва. Куьне фикир це, гъуьрметлу мусурманар, гъихътин акъулсуз ихтилатар ийизватла абуру! Бес и мавлиддал клялзавай къван шейэр, гузвай садакъаяр вири Пайгъамбарди куь эвер ганвайбур тушни? Къез акъазвайвал мавлид кыле тухуналди чун Шариятдин сергъятрай гъич экъечизавач. Идалайни гъейри, чна мавлиддин къене Аллагъди куь ва Адан Расулди куь эвер ганвай шейэр ийизва. Килиг садра, мавлиддал чна кыле тухузвай шартлар Пайгъамбардин куь асгъабри ва абурулай куьлухъ атай мусурман алимрини тухузвай! Икля хъайила чакай гъар сад мавлид авуниз муьгътеж я. Ислам дин вине хъун патал Аллагъдихъай куь кичъе чи бубайрин рехъ давамарзавай гъар сада, Пайгъамбар куь хайи юкъуз шадвална клянда. Чун Мугъаммад Пайгъамбардин куь умматдикай авунвай Аллагъдиз куь шукур гъун лазим я. Къуй Аллагъ-Таалади чаз гъахъ гъахъ яз къалуррай, батлул шей батлул яз! Амин.

Сарию Сакъатлиди лагъана: «Мавлид клялзавай чкадал феий инсан анжах Пайгъамбар куь клянибурукай я».

Мавлиддин фазилатлувиликай алимрин гафар
Гъасан аль-Басриди лагъана: «Мавлиддал харж ийидайвал Угъуд дагъ къван къизил кляндай заз». Джунайды аль-Багъдадиди лагъана: «Ни мавлидда иштиракна Пайгъамбардин куь дережа хкажайтла, адан иман мягъкем жеда». Ма'руф аль-Курхиди лагъана: «Мавлид патал тлуьн гъазурна, цлийи пекер алуькна, муьмин стхайриз эвер гана, мавлид виниз акъудай инсандал Аллагъ-Таалади Пайгъамбардихъ куь галаз санал чан хкида». Зурба алим Сарию Сакъатлиди лагъана: «Мавлид клялзавай чкадал феий инсан анжах Пайгъамбар куь клянибурукай я. Дугъриданни, ахътин инсан Женнетдин багъдиз феийдаз тешпигъ я». Пайгъамбарди куь лагъаначирни эхир, инсандиз вуж клян хъайитла, агъа дуьньядани ам гъадахъ галаз жеда. Джалалуддин ас-Суютиди вичин «Аль-Васайль шаргъу-ш-шамайль» тлвар алай ктабда къызва: «Авач ахътин клял, мискляин, я туштла магъле, мавлид кляла Аллагъ-Тааладин патай мергъамет татай. Малаикри а чка элкъурна куьна мавлид тешкилнавай касдиз салаватар гъизва».

барди куь лагъанва: «**Къуръан кляла, дугъриданни, ада къияматдин юкъуз вич клялайбурун тереф хуьда**» (Муслим 1910). **Пуд лагъайди**, тахсирар хиве къуналди Аллагъдивай куь гъил къачун тлалабава. Аллагъ-Таалади Къуръанда лугъузва (мана): «**Эй инанмиш хъанвайбур, вирида санал гунагърилай гъил къачун тлалаба, куьн бахтлу жеда**» («Ан-Нур» сура, 31-аят). Пайгъамбардин куь гъадисда лагъанва: «**Эй инсанар, Аллагъдивай куь гунагърилай гъил къачун тлалаба. Дугъриданни, зани йикъа виш сеферда тлалабава**» (Муслим 7034). **Къуд лагъайди**, зикир клялзава (Аллагъ куь рикля гъун). Къуръандин аятра Аллагъди куь лугъузва (мана): «**Эй, иман гъанвайбур, муьквал-муьквал Аллагъ куь рикля гъваш, экъунахъ ва нянихъ Адан тлвар машгъур ая**» («Аль-Бакъара» сура, 41-42-аятар). **Вад лагъайди**, Пайгъамбардин куь уьмуьрдихъ галаз таниш жезва. Акля хъайила дин Исламдикай хабар жезва. Анас асгъабдилай куь атанвай Пайгъамбардин куь гъадисда лугъузва: «**Чирвал къачуз рекъе гъатнавай инсан элкъвена хкъедалди Аллагъдин куь рекъе ава**». Къуръ-

МУСА ПАЙГЪАМБАРДИЗ ﷺ ТАВРАТ ГАЙИ КЪАЙДА

ПАЙГЪАМБАРДИН ТАРИХДАЙ

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Таврат кхьена куьтягдайдалай кьулухь Аллагъ-Таалди Муса ﷺ вири буйругърин ва гъарам авунвай шейэрин (Шариат) гъавурда туна, Таврат кхьенвай тахтаяр адан гъиле вугана.

Ам жуьмя югъ тир, гъа и йикъал Къурбандин суварни ачалтнавай, са югъ идалай вилик кIус-кIус хъайи дагъ акурла Муса ﷺ вич-вичелай фенвай. Аллагъдин ﷻ кьудратдин нурдикай туькьур хъанвай цапулралди Таврат кхьидайла вири дунья нурлу хъанвай. Шариат кхьенвай тахтаяр гъиле гъатайла Муса ﷺ абуруз килигна ва Аллагъдиз ﷻ шукур авуна: «Дугъриданни, Вуна аз зурба гъурмет авуна!» Аллагъ-Таалди Мусадиз ﷻ лагъана: «За вун Зи Калам агакьарун патал пайгъамбар яз вири инсанрикай хъяна. Вуна адал (Каламдал) амал ая, Заз шукур гъваш ва и дуньядай Мугъаммадан ﷻ гъакъиндай муьгъуббат рикIе аваз ахлад». Мягътел хъайи Мусадиз ﷻ жузуна: «Вуж я а Мугъаммад, адан гъакъиндай муьгъуббат рикIе аваз аз и дуньядай алад лагъана буйругънавай?» Аллагъдиз ﷻ адаз Гъабибан (Клани пайгъамбардин) ﷻ лайихлувилерикай ахъайна: «Ам Агъмад (Мугъаммад) я. Адан тIвар гъеле чилер, цавар халкъ ийидалди са агъзур йисан вилик Аршдал кхьенвай. Ам Зи виридалайни клани, виридакай хъянавай Пайгъамбар ﷻ я. Адан гъурметдай вири махлукъатарни халкънава». Ахпа Мусадиз ﷻ хабар кьуна: «Эгер Мугъаммад Пайгъамбар ﷻ Ваз вири халкъарилдай багъа ятIа, Ваз зи умматдилай багъа уммат авани?» «Махлукъатрин вилик Зун гъикъван зурба ятIа, гъа къайда Заз адан умматни амай вири умматрилай багъа я», - ихъгин жаваб гана Аллагъдиз ﷻ. И гафарин ван хъайила Мусадиз ﷻ Мугъаммад Пайгъамбардин ﷻ умматдикай тир инсанриз тамашиз клан хъана. Амма Аллагъ-Таалди адаз лагъана: «Ваз абур аквадач. Амма абурун сесерин ван хъана кланзавани?» «Эхъ», - жаваб гана Мусадиз ﷻ. И арада Аллагъ-Таалди эвер гана: «Эй, Мугъаммадан ﷻ уммат!» Эвер гуниз жаваб яз Мугъаммадан ﷻ умматдин руьгъери (зарра) «Лаббайк» (чун Ви эмирар кьилиз акъудиз гъазур я) лагъана. Аллагъ-Таалди Мугъаммадан ﷻ умматдиз шад хабар гана: «Куь гъакъиндай авай Зи регъим ажугъдилай вилик акатна, гъил къачун – азаб гунилай». Идакай Ибн Аббаса ﷺ агакьарнавай гъадисда лагъанва. Пайгъамбардин ﷻ лайихлу дережадикай Аллагъ-Таалди Къурбанда лагъанва, гъа им бес я чаз!

Тпуру Сайна дагъдал фидайла Мусадиз ﷻ вичин стха Гъаруназ ﷻ Бану Исраилриз килиг лагъана буйругъ авунвай ва вич къанни цIуд йикъалай хкведа лагъана гаф ганвай. Сиверин къадар артухар-

на къанни цIудалай яхцIурдав агакьарнаваз акурла Мусадивай ﷻ вич хкведа лагъана гаф гайи вахтунда хквез хъанач. Къизилдин данадиз ибадат авун патал Бану Исраилри гъа и геж хъуникай багъна кьуна. И вакъиадикай Къурбанда лагъанва, амма ам хъайи къайдадин гъакъиндай тарихдин алимрихъ гъар жуьре фикирар ава. За инал абурукай са риваят кхьиди. Исраилан рухвайрин арада Муса Зафар лугъудай винел патай вич мусурман яз кьалурзавай, амма кьеняй мунафикъ (къве чин алайди) инсан яшамаш жезвай. Ам Самир тухумдикай тир, гъавилай адаз Самирий лугъудай тIвар ганвай. Фир'авнахъай кичелла Бану Исраилрин дишегълийри чпин таза гадаяр хуьреривай яргъа

Аллагъдиз ﷻ галаз рахаз феи Муса пайгъамбар ﷻ вахтунда хтун тавурла Исраилан рухвайри къизилдин данадиз ибадат авуна.

авай чкайра, магъарайра чуьнуьхарзавай. Гъа и аялриз килигун Аллагъ-Таалди малаикрин хиве тунвай. Таза аялри чпи-чпин тупIар фитИмзавай ва гъа икI абур чIехи хъайидалай кьулухъ кIвалериз хквезвай. Риваятрикай сада лагъузва хъи, Муса Зафар гъа ихъгин аялрикай сад тир. Тарихдин алимри шагъидвал ийизвайвал, ам никягъ галачиз хъанвай аял тир. Адаз Жабраил малаикди ﷻ тербия ганвай, гъавилай вичин тербиячи адан рикIел хъсандиз аламай. Муса Зафараз Жабраил малаикдин ﷻ балкандин кек эцигай чиливай чан алачир шейнал чан гъиз жезвайди чизвай. Къанни цIуд югъ алатайла Муса ﷻ хтун тавурла, Исраилан рухвайриз адан гъакъиндай шак хъана ва зайиф иман авай инсанри пайгъамбардиз туьгметар ийиз, ада вичи гайи гаф хвенач лугъуз эгечIна. И арада Самиридиз балкандаллаз физвай Жабраил малаик ﷻ акуна. Ада малаикдин «фарас аль-гъаят» (уьмуьрдин балкIан) лугъудай балкандин кикер алуькай чил къачуна. Исраилан халкъ ягъ-алмишарун патал ада абурувай къизилар кIватIна, абур цIурурна ва къизилдин дана туькьурна. Данадин сиве ада Жабраилан ﷻ

балкандин кикер алуькай чил туна ва ада чан алай данади хъиз гъарайиз башламишна. Гъа икI, цIикъвед агъзур касдилай гъейри амай вири ругуд виш агъзур инсанди данадиз ибадат авуна. «Им куьн ва Мусадиз ﷻ Аллагъ я!» - данадал тIуб туькьурна лагъана Самириди. – Муса ﷻ Аллагъдиз ﷻ къекъвез фена ва рекъелай алатна квахъна, гъавилай адавай элкъвена хквезни хъанач. Ингъе, Аллагъ куь вилик ква, Мусадиз ﷻ галаз рахайвал Ам квехъ галазни рахазва». Ихътин гафаралди ягъалмиш хъанвай Самириди Исраилан халкъдив данадиз сужда ийиз туна. Ам чIуру рехъ тирди гъавурда тваз Гъарун ﷻ чалишмиш хъанатани, Бану Исраилри адаз яб ганач. «Муса ﷻ элкъвена

хкведалди чна данадиз ибадат авун давамарда», - чпин наразивал кьалурна абуру. Абурухъ галаз гъуьжет авун файда авачир кар тирдан Гъарун ﷻ гъавурда акъуна ва данадиз сужда тавур инсанрихъ галаз амукъна. Тпуру Сайна дагъдал алай Мусадиз ﷻ Аллагъ-Таалди адан къебиладин гъалдикай хабар гана. Абурув гъарайзавай данадиз ибадат ийиз тунвайди чир хъайила Мусадиз ﷻ жузуна: «Я Аллагъ, абурув адаз ибадат ийиз ни туна?» «За», - жаваб гана Аллагъдиз ﷻ ва алава хъувуна, - «абурун рикIериз чпиз гъа кар кланзавай». Таврат алай тахтаяр гъиле аваз хъел кваз ва пашмандиз Муса ﷻ вичин къебиладин кьилив хтана. Данадила элкъвена кьуьлер ийизвай инсанар акурла Мусадиз ﷻ кефи михъиз хана ва гъилий тахтаярни аватна. Чапла гъилелди ада Гъарунан ﷻ чуру ва эрчIи гъилелди чIарар кьуна гъарайиз эгечIна: «Абур ягъалмиш жезвайди ваз акурла вучиз вуна акъвазарнач?» «Зун ахъая», - тIалабна стхадивай Гъаруна ﷻ ва вичи авур насигъатрикай хийир тахъайдакай, къуватдалди абур муьтIугъардай къуват вичиз авачирдакай Мусадиз ﷻ хабар гана.

КъатI ама

Суфизм: алатай вахтар ва алай аям

Мугъаммад Пайгъамбарди ﷻ лагъана: «Константинополь мусурманри дяведалди къачуда, гъикъван гуьзел кас я а кьушундин кьиле акъвазнавай регъбер (эмир) ва гъикъван гуьзел кьушун я а шегъер къачудайди!» И гъадис аль-Бухариди «Тариху-ль-Кабир» ктабда, Агъмад бин Гъамбала вичин «Муснад» ктабда, Гъакима вичин ктабда агакьарна ва гъадис гъакъикъиди я лагъана.

Макъала:
Ибрагъим Ибрагимов

Гъафиз аль-Гъайтаиди «Маджма аз-заваид» ктабда лагъана: «И гъадис (яни винидихъ гъанвай) Агъмада, аль-Баззара ва ТIабараниди агакьарна ва ам агакьарнавай инсанар вири ихтибарлур я. ГъакIни Гъафиз ас-СуьтIиди «Джамиу с-сагъир» ктабда и гъадис гъакъикъиди тирди тестикъарна. И гъадисдин ван хъайи гъаф мусурманриз, гъа жергедай яз Абу Аюб аль-Ансаридизни Константинополь къачуз ва Пайгъамбарди ﷻ лагъай «гуьзел эмир» гафуниз лайихлу жез клан хъанай. Амма Мугъаммад Фатигъ къедалди ам къачуз садалайни алакьнач. Мугъаммад Фатигъ вуж ятIа квез чидани? Ам суфий тир. Шейх Ак Шамсуддинан гъилик кваз ам тIарикъатдин рекъе еке дережайрив агакьна. Шейхди адакай зурба эмир гъазурна, адан руьгъ хкажна, рикI михъи авуна, дуньядин няметрихъай вил атIудайвал, нефсинин гъиссерриз муьтIугъ тахъана Ислам дин патал женг цIугвадайвал авуна. Устазди Мугъаммад Фатигъаз гъамиша лугъудай: «Пайгъамбарди ﷻ лагъанвай кас вакай вучиз жедач къван, я Мугъаммад!» Шейхдин гафариз фикир гана ам виликамаз Константинополь къачуз гъазур жез башламишна. Ахъайзава хъи, Мугъаммад Фатигъ Константинополь шегъер-къеледин цIарин мукъув жез вичивай жедай къайда клевиз Пайгъамбардиз ﷻ элкъвена эвер гудай: «А инсан зун жеда, я Расулялагъ ﷺ!» Нетгъада Аллагъдиз ﷻ адаз «гуьзел эмир» лугъудай тIварцIиз лайихлу жедай мумкинвални гана. Исятда лагъайтIа, диндин гъакъиндай эсиллагъ илим авачир авамри суфизм (тIарикъат) инкар ийизва, ам чIуру цIийивал (бид'а) я лугъузва, суфизмдиз табий жезвай инсанар кафирвиле тахсирлу ийизва (къуй Аллагъдиз ﷻ абурун рикIер ва вилер ахъайна гъакъикъат кьалуррай). Гила ихътин суал арадал къвезва: «Бес ягъалмиш хъанвай, динда чIуру цIийвилер твазвай суфий-кафирдиз Пайгъамбарди ﷻ «гуьрчег эмир» лугъудайни?» Ваь, лугъудачир! ИкI хъайила, Пайгъамбарди ﷻ а эмирдила тарифар авуна, вучиз лагъайтIа, адаз ам аш'ария акъида (Аллагъдиз ﷻ инанмиш жедай тегъер) авай ва суфизмдиз табий инсан жедайди чизвай. Суфизм – им игъсан (рикIин сидкъи) я. Игъсан лагъайтIа, чи диндин пуд паюникай сад я. Пайгъамбардин ﷻ гафарин чIалахъ тежезвай инсанар авани? Пайгъамбардин ﷻ гафарин чIалахъ хъайивилай агълю суннадин вири алимри суфизм къабулна, чпиз руьгъдин тербиячир – устазар жагъурна. Идаз хъсан чешне суфизмдиз табий хъайи къуд мазгъабдин имамар я. Бес сеbeb вуч я? Вучиз инсанри диндин пуд дидикай сад (игъсан – тIарикъат) инкар ийиз эгечIна? Идан сеbeb ам я хъи, исятда инсанри, иллаки жегъилри диндин чирвилер нивай хъайитIани къачузва. Бес Ибн Умара ﷺ чал агакьарнавай Пайгъамбардин ﷻ гъадисда нивай хъайитIани илим къачунал къадагъа эцигначни? Гъадисда лагъанва: «**Ви дин клевиз яхъ, ви диндин гъакъиндай кьурху хъухъ! Дугъриданни, ам ви якни иви я, вуна ви дин нивай къачузватIа килиг!**» («Джамиу-ль-Агъадис» 23/69, № 25582).

Аллагъдихъай ✽ чуьнуьх жез алакьдич

Багъдад шегъерда шейх Джунайда яшамыш жезвай ва адаз гзаф мутааллимар (Исламдин илим чирзавай ученикар) авай. Муаллимдиз вичин вири мутааллимар кӀандай, амма Абдуллагъ адаз виридалайни гзаф кӀандай ва адаз гзаф гъурметни ийидай.

Макъала:
Мугъаммад Хидиров

Са сеферда тарсунилай кьулухъ абурукай бязибур кӀватӀ хъана муаллимдин кьилив атана жузуна: - Гъурметлу муаллим, чун са шейнин гъавурда акъзавач. Вучиз ваз Абдуллагъ чалай гзаф кӀанзава ва адаз гзаф гъурмет ийизва? Амни чун хътин мутааллим я. Ам тарсар чириз чалишмиш жезва, бес чунни гъугъуна амукъзавач хъи. Чи арада адалайни хъсан мутааллимарни хъун мумкин я. Шейх Джунайда абуруз лагъана: - И суалдин жаваб квез куь вилералди аквада ва япаралди ван къведа, зи мутааллимар! Ачух жавабдин ван атун тавурла рикӀ ханвай мутааллимар кӀвалериз хъфена. Са шумуд гъафтедилай чпи муаллимдиз гайи суал мутааллимарин рикӀелай алатнавай. Гъа икӀ са юкъуз тарсуни гъугъунай вичин мутааллимарихъ элкьвена Джунайда лагъана: - Эй, зи мутааллимар, зи вилерин ишигъ! Заз квез кӀвалин кӀвалах гуз кӀанзава. Къе медреседай хъфейла гъар сада вичиз са верч жагъура ва ам садазни таквадай чкада тукӀукӀ, ахпа ам зи кьилив гъваш. Пакад юкъуз вири мутааллимар кьилиз акъуднавай кӀвалин кӀвалахар гваз атана. Анжах Абдуллагъа кӀвалин кӀвалах тамамарнач. Вири мутааллимариз адакай хъел атана: - Муаллимди гайи тапшурегъ кьилиз акъуд тавуна вун иниз атун вучиз авуна?! Джунайда адаз суал гана: - Абдуллагъ, бес вуна вучиз верч тукӀунач? – Багъишламиш, зи рикӀ алай муаллим, амма Аллагъдиз ✽ зун таквадай гъич са чкани завай жагъуриз хъанач, - жаваб гана ада. - Ихътин жавабдин ван хъайила Джунайда шад хъана ва Абдуллагъ кьужахда кьуна лагъана: «Эй, зи мутааллимар, вучиз за адаз виридалайни гзаф гъурмет ийизватла гила квез чир хъанани? Къуръан ва гъадисар чирунихъ галаз адан рикӀе авай Аллагъдин ✽ гъакъиндай муьгъуббатни артух жезва». Гуьрчег парталар алукулун, инсанриз жув иер къалурун регъят я, амма тарифар авуниз лайихлуди неинки вичин винел пад, гъакӀни къене пад хуьзвай мусурман я. Имам аш-Шафииди ✽ виридалайни хъсан пуд амалдикай хабар гана: «Кесибилай авайла гъилин ачухвал, хелветда (кьилди) авайла гунагъар тавун, инсанриз кичезвай залум касдиз лугъузвай гъахъ ачухзавай гаф». Аллагъ-Таалади Вичиз вири шейэр аквазвайди, ван къвезвайди ва чизвайди чаз хабар ганва. Гъикъван чинеба авунвай амал хъайитлани, ам Аллагъдикай ✽ чуьнуьхиз жедач. Аллагъ-Таалади Къуръанда лагъанва (мана): «Чилерални цаварал алай шейэрикай Аллагъдиз ✽ хабар авайди ваз чизвачни? Эгер пуд касди чинеба ихтилат ийиз хъайитла, Ам кьуд лагъайди жезва, вад касди ийиз хъайитла, Ам ругуд лагъайди жезва (яни Адаз абуру лугъузвай гафарин ван къвезва)» («Аль-Мужадала» сура, 7-аят). Маса аятада лагъанва (мана): «Абур инсанрикай чуьнуьх жезва, амма Аллагъдикай ✽ чуьнуьх жезвач, гъикӀ хъи, ийифиз пис гафар лугъудайлани Адаз абурун ван къвезва» («Ан-Ниса» сура, 108-аят).

Вагъабитдин гъугъуна аваз капӀ ийидай ихтияр авани?

КЪИМЕТЛУ ЧИРВИЛЕРИН ХАЗИНА

Саид Афанди АЛЬ-ЧИРКАВИ

Эвел – алатай нумрайра

Индияда Къадария Тарикъатдин машгъур шейх Мугъаммад Гъабибу Рагъман Аббасан неве яшамыш жезвай. Къуй адан берекатдикай чазни пай хъуй! Аравияда гъукум вагъабитрин гъиле авай вахтунда (исятдани ам гъабурун гъиле ава) ада Меккедиз вад сеферда гъаж авуна. Амма вагъабитрин гъугъуна аваз ада гъич са капӀ авунач.

Вучиз лагъайтла, абурун акъида (Аллагъдихъ ✽ инанмишвили тегъер) дуьзди туширди ва мусурмандиз абурун гъугъуна аваз капӀ авун кутуг тавунвайди адаз чизвай. Ам гъижрадин 1386-йис ва григорианский календардин 1966-йис тир. Са сеферда гъаж авурдалай кьулухъ Пайгъамбардин ✽ сурал зиярат авун патал и шейх Мединадиз хтана. Ина ада вири вад капӀ, гъа жергедай яз жуьмя капӀни кьилди, вичин жемятдихъ галаз ийизвай.

Нетижакда адакай хабар полициядиз агакьарна ва ам дустагъ авуна, Мединадин регъбер Абдуль Азиз бин Салигъан кьилив гъана. Шейхди мискӀиндин имамдин гъугъуна аваз капӀ ийизвач лугъуз абурун къведан арада еке гъужет хъана. Идалай виликни и шейхдиз Мединадани Джиддада са шумуд сеферда вагъабитри азиятар ганвай, зулумар авунвай. Мушрикинриз (сад Аллагъдилаи ✽ гъейри маса шейэриз ибадат ийизвайбур) гъаж ийидай ихтияр авай туш лугъуз вагъабитри шейх гъатта элкьвена Индиядиз рекъе хутунвай. Гъурметлур, мусурманар мушриквиле, кафирвиле тахсирлу ийизвай инсандин гъугъуна аваз капӀ ийиз жедали мегер? Идаз виридалайни хъсан делил ихътин вакъиа я. Ша чун шейх Мугъаммад Гъабиб Рагъманан ва Мединадин регъбер, вагъабит Абдуль Азиз ибн Салигъан арада хъайи гъужетдиз килигин.

Регъберди суал гана: «Вучиз вуна чакъ галаз санал капӀ ийизвач, акси яз, кьилди ви жемятдихъ галаз ийизва?»

Шейхди жаваб гана: «Куьне чун бутпересрай ва кафиррай гъисабзава».

Суал: «Вучиз вуна ихътин гафар лугъузва? Ви гафар тескикардай делил гъиз жедали?»

Жаваб: «Ибн Абидина вичин ктабда кхъизва хъи, неждвийри, яни вагъабитри анжах чеб мусурманрай гъисабзава ва амай вири мусурманар имансузвиле тахсирлу ийизва. Ибн Абидин лагъайтла, Аллагъдин ✽ зурба авлияйрикай сад я».

Суал: «Ибн Абидина акӀ вучиз лугъузва?»

Жаваб: «Чна Пайгъамбардин ✽ ва маса авлияйрин гъурметдай Аллагъдивай ✽ куьмек тӀалабзава (тавассуль). Куьне лагъайтла, и

амал имансузвилей гъисабзава». Вагъабитди лагъана: «Тавассуль авурла инсан диндай акъатзавач хъи». Шейхди адаз жаваб гана: «Эхъ, алай вахтунда вагъабитри тавассулдин бязи къайдайриз рехъ гуз башламишнава. Гъа идалди абуруз чеб Агълу Суннадин инсанрай гъисабдайвал ийиз кӀанзава». Ахпа шейхди алава хъууна: «Эгер куьне тавассуль авун диндай акъудзавай гунагъдай гъисабзавачтла, бес куьне Аллагъдилаи ✽ гъейри са масадавай куьмек тӀалабун патал эвер гун кафирвилей гъисабзавачни бес?» Вагъабитди жузуна: «Куьне Аллагъдилаи ✽ гъейри масадавай куьмек тӀалабун патал эвер гун гъалал кӀвалахдай гъисабзавани кван?» Шейхди жаваб гана: «Эхъ, чна Аллагъдивай ✽ ва масадбурувай куьмек тӀалабдай ихтияр ава лугъузва». И арада вагъабитди лагъана: «Ам

машгъур гъакъикъат я». И арада вагъабитди кафиррин гъакъиндай Аллагъди ✽ ракъурнавай аят келна ва Аллагъдилаи ✽ гъейри маса шейэривай куьмек тӀалабун ширк я лагъана. Шейхди лагъана: «Вуна келай аятада Аллагъ-Тааладиз ваъ, са маса шейиниз ибадат ийизвай инсанрикай лагъанва. Аллагъдилаи ✽ гъейри маса шейэриз ибадат авун ширк тирди чнани тескикарзава. Мад чна лугъузва хъи, Аллагъдилаи ✽ гъейри маса шейэриз икрам ийизвай инсандикай кафир жезвач лагъай инсандикай вичикай кафир жезва. ГъакӀни, Аллагъдилаи ✽ гъейри маса шейэриз ибадат ийизвай инсандикай кафир жезва жал лугъуз шак авай инсандикайни кафир жезва». Вагъабитди лагъана: «Алатай вахтара хъайи инсанар, пайгъамбарар кечмиш хъанва, эгер абуруз эвер гайитла чаз вуч хийир жеда кван?»

Вагъабитдихъ галаз гъужет авун файдасуз кӀвалах я. Ада вичин батӀулвал гъич хиве кьадач.

ширк (Аллагъдилаи ✽ гъейри маса шейэриз икрам авун) я, куьне ийизвай амалдинни бутпересри ийизвай ширкдин арада гъич са тафаватни авач».

Шейхди адаз лагъана: «Аллагъдилаи ✽ гъейри масадаз эвер гун ширк яз хъайитла, ви эвер гуни: «Эй Зайд!» гъакӀни вакай кафир ийизва, гъикӀ хъи, Зайд – им Аллагъ ✽ туш».

Вагъабитди жузуна: «Бес, ви гафарай, Аллагъдилаи ✽ гъейри масадаз гъи къайдада эвер гуз хъайитла инсан диндай акъатзава?» Шейхди жаваб гана: «Инсандиз эвер гун, ам ибадат авуниз лайихлу я лагъана инанмиш яз хъайитла – им ширк я. Вучиз лагъайтла, анжах Аллагъ-Таала ибадатдиз лайихлу я. Эвер гузвайда инсан Аллагъдай ✽ гъисабиз хъайитла, гъа им ширк я. Мусурманриз ихътин инанмишвал жезвай туш, им

Шейхди лагъана: «Абурун беденар рекъизватлани, руьгъерал чан аламукъзава. Къиникъин мана руьгъер терг хъун туш кван? Эгер гъакӀ ятла, бес гъамишалугъ шадвал ва азбар инсандин амалрилай аслу я, лугъудай гафарин мана вуч я?» Вагъабитди жузуна: «Вучиз куьне келай яргъа авайдаз эвер гузва? Бес куь мукъув гъачирдаз куь ван къведани, квез куьмек гудани?» Шейхди жаваб гана: «Гъа и «яргъа» лугъудай гафуну ихътин мана гузва: чи беденар ина ава ва абурун беденар чавай яргъал мензилда. Амма руьгъерихъ галаз мукъвалвал яргъавал алакълу туш. Вуж мукъвал, вуж яргъа аватла руьгъериз къайгъу авач, Аллагъди ✽ абуру гъакӀ халкънава ва и месэладин гъакъиндай гъужет авун чарасуз туш».

КъатӀ ама

Гъакъикъи мазгъабрихъ галаз алакълалу месэлаяр

ШАРИАТДИН МЕСЭЛАЙРА ВАГЪАБИТРИН ЯГЪАЛМИШВАЛ

Эвел – алатай нумрайра

Къурмугъаммад-гъажу Рамазанов

Суал: Мазгъабар инкар ийизвай инсанри мазгъабрин имамар гъа чун хътин инсанар тир лугъузва. Идан гъакъиндай Шариатди вуч лугъузва?

Жаваб: Эгер абуруз чпин гафаралди имамризни чаз хъиз вилер, гъилер, къвачер ва бедендин маса паяр авайди тестикулярзаватла, абур гъахъ я. Амма эгер абуру чпизни къуд имамдиз хъиз Аллагъдихъай ﷺ кичлезва, чпизни абуруз хътин дерин акбул ва маса агалкъунар ава, чпивайни абурувай хъиз Къуръандайни гъадисрай къарар къабулиз жезва лугъузватла, абурун ахмакъвиллиз къадар авач, гъикл хъи, акбуллу инсанри ихътин гафар лугъудач. Аллагъдин Расулди ﷺ лугъудай: «Вич хътиндалай агъзур дережадин виниз жкаж жез анжах инсандилай алакълда». И гъакъикъи гъадис Пабараниди агакъарна. И гъадисдай чун гъавурда акъазвайвал, чи арада агъзур инсандик квай инсанарни ава. Мад лагъана Расуллюлагъди ﷺ: «Эгер терездин са патал дуъньяда авай къван вири инсанрин иман ва маса патал Абу Бакр асгъабдин ﷺ иман эцигайтла, Абу Бакр ﷺ асгъабдин иман залам жедат». И гъадис имам Агъмад вичин «Муснад» лугъудай ктабда кхъенва. Гила и ягъалмиш хъанвай инсанри Абу Бакракай ﷺ вуч лугъуда? Амни чеб хътин инсан я лугъуда жал?

Вагъабитар пара такабурлу инсанар я, абуру чеб виридалайни хъсан инсанрай гъисабзава, гъа и карди абурун акбул къевна. Риклел хкин, иблсидини вич ибуру чеб тухузвай къайдада тухванай, не-тижада ам ягъалмиш хъана.

Суал: Бязибуру лугъузва: «Вагъабитри капл ийизва, сивер хуъзва, Къуръан келзава идалай къулухъ абуруз мусурманри туъгъметар вучиз ийизва?»

Жаваб: Али асгъабдин ﷺ девирда акъатай хавариджрини (ягъалмиш хъанвай хел) капл ийизвай, сивер хуъзвай, Къуръан келзавай, гъатта ктабра кхъенва хъи, абуру гъаф зикир ийизвай, гъаф кплар ийизвай, гъаф суждаяр ийизвай, гъатта пелерал тлурар акъатдалди. Гъакл ятлани, Пайгъамбарди ﷺ ахътин инсанар акъатда лагъана чаз хабар ганвай. Абурун амалриз туъгъмет ийиз Пайгъамбарди ﷺ лагъана: «Хариджитар Жегъеннедин кицлер я» (И гъадис Агъмад ва Гъакима агакъарна). Имам Бухариди хавариджрикай ахъайзавай гъадисда лугъузва: «Абуру мусурманар ягъиз рекъида, амма кафиррик хкуърдач» (Бухари). Вагъабитри исъятда хавариджри чпин девирда лагъай гафар лугъузва. Хавариджри хъиз вагъабитрини мусурманри имансузвиле тахсирлу ийизва. Гъаклни абуру мусурманрин арада къал ва фитне

Исламдин душманрин мурад мусурманар жуъреба-жуъре хилериз паюн хъуниз килигна абуру вагъабизм йиса са сеферда вири дуъньядин мусурманар къватл жезвай чкада - Меккеда раиж авуна.

твазва, мусурманар ягъиз рекъизва. Вагъабитар акъатай вахтунда яшамаш хъайи еке алимри абуру ийизвай амалриз «ивидин эвер гун» лугъудай тлвар ганай.

Чпин девирда хавариджри мусурманар имансузвиле тахсирлу авунай, исъятда лагъайтла, вагъабитри мусурманриз мушрикар (яни бутариз ибадат ийизвайбур, им имансузвилин виридалайни пис жуъре я) лугъузва.

Са вагъабитди ихътин гафар лугъудайла заз ван хъайиди я: «Куъне зи диде ягъалмишарна ва имансузвиле аваз ам и дуъньядай фена». Адан диде Аллагъдихъай ﷺ кичлел, гъаф зикир ийизвай, тларикъатда авай дишегъли тир. Са сеферда Чечняда хъайи еке межлисдал сада къарагъна лагъана: «Зи хва вагъабитрин арадиз акъатайдалай къулухъ ада заз «вун кафир я» лугъуз башламишна. За адавай хабар къуна: «Вучиз зун кафир я къван? Зун сад Аллагъдихъ ﷺ инанмиш я, Къуръан келзава ва кплар ийизва?!» Ада жаваб гана: «Вучиз лагъайтла, вуна теспягъар ишлемишзава!»

Белиж хуърйя тир са касди ахъайна: «За Къурбандин сувариз гьер туклурла, зи вагъабит хъанвай хвади лагъана заз: «Вуна туклунвайди заз недай ихтияр авач, вун кафир я хъи!»

Суал: Бязибуру хабар къазва: «Вагъабизм Исламдин пис хилерикай сад ятла, бес вучиз ам виридалайни багъа Меккедин ва Мединадин чилел раиж хъанва?»

Жаваб: Абуруз элкъвена ихътин суал гайитла жедат: «Вучиз виридалайни багъа Меккеда ва Мединада фир'авн (чи умматдин фараон) лугъудай тлвар ганвай Абу Джагъл, Къуръанда Аллагъди ﷺ лянет авунвай Абу Лягъаб ва вири мунафикрин къил лугъудай тлвар ганвай Абдуллагъ бин Убай яшамаш жезвай?» Им сад лагъайди. Къвед лагъайди, Исламдин душманрин мурад мусурманар жуъреба-жуъре хилериз паюн хъуниз килигна абуру вагъабизм йиса са сеферда вири дуъньядин мусурманар

къватл жезвай чкада раиж авунва. Эгер абуру вагъабизм чилин са маса пипле чуклурнайтла, абурун мурад къилиз акъатдачир.

Вагъабитри тестикулярзава хъи, асгъабрилай, табиинрилай ва табиинрин гуъгъунай атайбурулай къулухъ (яни гъижрадин сифте пуд асирдилай къулухъ) Меккеда ва Мединада авай мусурманрикай бутпересар хъанвай («Аш-Шайх Мугъаммад ибн Абдулвагъаб» ктабдиз килиг).

Мад вагъабитри кхъизва: «Пайгъамбардин ﷺ девирдихъ галаз гекъигайла исъятда ширк артух хъанва, гъавилияй абурухъ (яни мусурманрихъ) галаз Меккеда ва маса чкайра женг тухун лазим я (вагъабитрин ктаб «Ас-Сайфуль-Джаббар», 41-чин).

Чаз абурувай хабар къаз къанзавай: «Агъзур ийисан къене Меккедин агъалиярикай бутпересар гъикл хъанва?» Абуру лугъузвай гафар Пайгъамбардин ﷺ гъадисди инкар ийизва: «Зи умматди ракъиниз, вацраз ва бутариз ибадат ийидач, амма абуру чпин амалар масадбуруз къалурун патал ийида». Яни бязи мусурманри хъсан амалар Аллагъ ﷺ патал ваъ, масадбуруз къалурун патал ийида. И гъадис Агъмад, Ибн Маджагъа ва Гъакима агакъарна. Гъакима ам гъакъикъи гъадис тирди тестикулярна.

И гъадисда ачухдиз лагъанва хъи, бязи мусурманри анжах рияъ (чарадаз къалурун патал амалар авун) авун мумкин я, ширк (бутпересвал) ийидач. Вагъабитриз лагъайтла, и гъадис члуруди я лугъуз къанзава ва чеб къведалди агъзур йисан къене яшамаш хъайи вири мусурманар мушриквиле тахсирлу ийизва. Мад имам Муслима агакъарнавай гъакъикъи гъадисди вагъабитрин фикирар, гафар инкар ийизва. Аллагъдин Расулди ﷺ лагъана: «Къияматдин югъ алукъдалди югъ къандавай дуънья члур жедат». Бес и гъадисдай акъазвачни, вагъабитар акъатдалди хъайи девир абур акъатайдалай къулухъ хъайидалай хъсанди тирди?!

Къатл ама

Эвел акъида

Имам аль-Ашаридин акъида (Аллагъдин ﷺ инанмиш жедат тегъер) чаз дуъзди тирди чизва ва Салагъуддин аль-Аюбиди ам раиж авур къайдада чнани авуна къанда. Ада гъвечИбурузни члехибурз Ашари акъидайрикай хабар гузвай, абуруз делилар чирзавай. Нетижата Агълу суннадин илим ва Ашари акъида халкъдин арада фад чкъана.

Макъала:
Гъаджимурад Омаргаджиев

Исъятда Исламдин душманри чпин акъида инсанриз чириз алахънава. Бес гъакъикъи илим раиж авун патал чун абурулай лайхлу тушни? Джунайд аль-Багъдади, имам ар-Рифаи, Гъавс Абу Мадьян еке шейхер тир. Абуру чпин муъридриз акъида чир лугъузвай. Имам ар-Рифаиди лагъана: «Куън алимриз табий хъухъ». Джунайд аль-Багъдадиди адан гафариз баян гана: «Чи рехъ Къуръандихъни Суннадихъ галаз алакълалу я». Имам ар-Рифаиди алава хъувуна: «Чи Шариатдиз акси рехъ, - ягъалмиш рехъ я».

Илим – им вири шейэрин диб я. Суфийдикай халисан суфий жедат, гъатта илим чир тавунмаз. Са гъикл ятлани, имам аш-Шафииди ﷺ са инсандиз акъидадикай ахъайзавай.

А касдини имамдин къуват ва винизвал хиве къуна лагъана: «Я Абу Абдуллагъ (имам аш-Шафии), и суъгъбет акъидадикай я, гъалалдикайни гъарамдикай туш». Имам аш-Шафииди ﷺ адаз жаваб хгана: «Эвел вуна акъидадин дибар чир, ахпа амай шейэр». Имам аль-Ашаридини лагъана: «Эвелни эвел инсандиз чарасуз чир хъана къанзавайди Аллагъдихъ ﷺ, Адан сифетрихъ ва Пайгъамбардихъ ﷺ галаз алакълалу илим я». Бязи авамри, имам аль-Ашаридин ктабда гъалатлар ава, лагъана фикирзава. Мугъаддис ва факъигъ (гъадисар ва Шариат чизвай алим) имам аль-Байгъакъиди имам аль-Ашаридилай тарифар авунва. Вичин нубатда Абу Саид Аляи лугъудай еке алимди имам аль-Байгъакъидикай ихътин гафар лагъанва: «Байгъакъидилай ва Дарукъутланидилай къулухъ мад абурухъ галаз гекъигиз жедат кас хъанач». Гъа и Байгъакъиди имам аль-Ашаридикай икл лагъана: «Ада Аллагъдин ﷺ динда гъич са цлйивални (бида) тунач».

Амма имам аль-Ашаридин ктабра диндин душманри дегишвилер тунва, иллаки «Аль-Ибана» лугъудай ктабда. Гъикл хъи, ам мусурман уълквейра машгъур хъанвай ктаб я. Гъа ихътин, дегишвилер тунвай ктабар са шумуд сеферда Египетда, Ливанда ва маса гъукуматра чапдай акъуднава.

Исъятда халисан «Аль-Ибана» ктаб гъатта жагъуриз лап четин хъанва. Ягъалмиш хъанвайбуру гъа и ктабда ихътин гафар тунва: «Вири мусурманри гаф сад авуна лугъузва хъи, Аллагъдиз ﷺ дуъа ийиз къан хъайила, цаварал алайдаз эвер гун лазим я». Им таб ва ягъалмишвал я. Аллагъдиз ﷺ чка талукъ я, Ам цаварал ала лугъун къадагъа я. Гъафиз имам ан-Нававиди лагъана: «Эгер кафирди «Цаварал алай Аллагъдилаи ﷺ гъейри мад аллагъар авач» лагъайтла адакай мусурман жезвач (яни адан шагъидвал къабулзавач), гъикл хъи, Аллагъдиз чка ава лугъудай ихтияр авач» («Равзату атл-Талибин»).

Гъа им аль-Ашари акъида я. Амма чна инал лагъайвал, ктабар, иллаки акъидадин жуважуваз къилди къелун кутугнавач, абур илим авай муаллимдихъ галаз къелна къанда. Икл авур инсан ягъалмишвиликай къутармиш жедат. Къуй Аллагъди ﷺ чаз куъмек гурай!

Михьивал Исламда

Исламдин кьене михьивал хуьниз гьихьтин важиблу фикир гузватла садазни сир туш. Неинки са бедендин, гьакъни руьгьдин жигьетдай. Аллагь-Таалади Кьурьанда лагьанвай гафар чаз бес я (мана): «Аллагьдиз михьивал ийизвай инсанар гзаф кьанда» («Аль-Бакъара» сура, 222-аят).

Макъала:

Сулейман-гъажу Тагибеков

Гьатта мусурмандин виридалайни важиблу везифа капI турус жезвач, нагагь инсандив михьивал гвачиз хьайитла. Мад Аллагь-Таалади маса аятда михьивал ийидай кьайдадикай лагьанва (мана): «Эй иман гьанвайбур, капI ийиз гьазур хьайи вахтунда куь чинар, гьилер кьунтерни кваз чхуьх, кьилелай капаш элкьур, кьвачерни кьегьбарни кваз чхуьх». Ниятни Аллагь ﷻ патал хьайила ва гьа икI галай-галайвал чуьхвей вахтунда гьилер чуьхур турус жезва. Гьа и аятдин эхирдай Аллагь-Таалади лугьзува (мана): «Куьн джунуб гьалда (итимдинни папан арада месин алакьайрилай кьулухь, гьакъни йифиз мая атайла) авай вахтунда кьилелай кьвачерал кьван жецдек чуьхур ферз я». Гьакъни Пайгъамбарди ﷺ вичин гьадисрани михьивал хуьнихъ эвер гузва. Иллаки жуьмя юкьуз. Жуьмя капI жедалди мусурманри чпин кьил-кьвач чуьхур патал. Гьафтеда садра кьванни гьар са мусурмандин вичин беден чуьхвена кьанда. Гьакъни бедендин паяр, алуькьзавай парталар михьиз хуьн лазим я. Муслима агакьарнавай гьадисда лугьзува: «Михьивал имандин са пай я». Килиг гьурметлугьур, михьивилиз гьихьтин кьимет ганватла. Иман – им диндин пуд дестекдикай сад я ва гьа и имандин пай михьивал я.

Бедендин михьивилелай гьейри алуькьзавай пек-партални Исламдай михьиз хуьниз эвер гузва. Парталар, кьвачин кьапарни михьиз хуьх лугьзува. Саки Пайгъамбарди ﷺ дамах ийизва чеб михьиз хуьзвай мусурманрал. Абу Давуда агакьарнавай гьадисда лагьанва: «Куьне куь квалерин гьаятар, кьурар михьиз хуьх». Гьакъни халкьдин арадиз экьечьиз гьазур хьайила мусурмандин бедендин ва парталрин михьивал авурдалай кьулухь, атирдин ни яна кьанда. Мад Пайгъамбарди ﷺ чаз мукьвал-мукьвал сарар михьуниз, парталар чуьхуниз, кьвачин кьапарал руг алатла абур михьуниз эвер гузва. Гьатта лугьзува хьа, Пайгъамбарди ﷺ парталрал руг алай михьивал гвачир, чларар чкIай инсан акур вахтунда ам акьвазарна лагьана: «Михьивал хуьх».

Ат-Тирмизиди агакьарзавай гьадисда Пайгъамбарди ﷺ лугьзува: «КпIунин куьле михьивал я». Мад Аллагьдин Расулди ﷺ пуд сеферда тикрар авуна: «Инсандин гунагьрилай, гьалатIрилай гьил кьачудайвал куь ийизватла ва ам еке дережайриз куь акьудзаватла за кьез лугьудани?» «Эхъ», - лагьана асгьабри. Пайгъамбарди ﷺ лагьана: «Гьикьван ваз кагьул хьайитлани, гьикьван жуван нефсиниз таклан хьайитлани, дастамаз кьачуна, мискIундиз камар вегьена ва гьана капI авурдалай кьулухь муькуь кпIунин вахт алуькьдалди гуьзлемшиш акьваззавай инсан Аллагь-Таалади гунагьрикайни михьиз ийизва ва адан дережайрни хкажзава».

И гьадисрин куьмекдалди Пайгъамбарди ﷺ мусурманар михьивилихъ вердишарзава, дастамаз кьачунихъ эвер гузва ва лугьзува хьа, ци неинки бедендилай чиркер эляйзава, гьакъни гунагьрикай михьиз ийизва. Михьивал – им инсандин тебиатдиз хуш шей я. Куьне фагьум-фикир ая, инсанди жендек чуьхвена, михьивал авур вахтунда адан руьгьдиз ва бедендиз гьикьван регьят жезватла. Инсанди михьивал хвейи вахтунда ада вичин абур, лайихвал хуьзва.

Вун зи паб туш, вун зи паб туш . . .

ПУД СЕФЕРДА ПАПАЗ ТIЛАКЪ ГАЙИТIА, ВУЧ ЖЕДА?

Гьайиф хьа, алай вахтунда гзаф инсанри, хьел атайла, чпин папариз тIалакь гудайла, садал бесар тавуна, пуд тIалакьни санал гузва. И арада вуч авун лазим я? Пуд сеферда тIалакь ганвай папахъ галаз яшамииш хьез кIанзавай кас ам масадаз гьуьлуьз фена, ахпа цийи гьуьлуьз тIалакь гайитIа, папан идда (вацран кьилерин арада жезвай пуд михьивал, тахминан 3 варз) кубтягь жедалди вил алаз акьвазна кIанда. Ахпа адаз ам гьуьлуьз вахчун хьийидай ихтияр ава. Шариятдин истемешунар ихьтинбур я.

Макъала:

Ибрагьим Ибрагимов

Амма исятда урус чIалал кьенвай кьвед-пуд ктаб кIелна чеб алирмай гьисабзавай инсанри пуд сеферда санал гайи тIалакь Шариятди сада гьисабзава лугьуз тестикьарзава. Абурун чIалахъ хьана бязибур чпин пуд сеферда тIалакь ганвай папарихъ галаз яшамииш жезва. Асгьабри, табиинри, кьуд мазгьабдин имамри, Авзай, Нахаи, Саври, Исгьакъ, Абу Савр, Абу Абид ва мад гзаф алимира гаф сад авуна лагьана: «Папаз са гафуналди - за ваз пуд тIалакь гана, лагьайла пуд тIалакьни жезва». Ибн Салаягь тIвар алай еке алимади лагьана хьа, кьуд мазгьабдин имамрилай ва абурун терефдаррилай гьейри мад садазни табий жедай ихтияр авач, гьикI хьа, абуру (имамри) чпин уьмуьр инсанар Шариятдин гьавурда тун патал серфнава. Кьуд мазгьабдин имамрин арада анжах са месэладин гьакьиндай тафават ава. Имам Абу Гьанифади лугьзува хьа, пуд тIалакьни санал гун гьарам я. Имам аш-Шафииди ам гьалал кIвалах я лугьзува. Имам Агьмада ва Малика ам мес-

Гьайиф хьа, алай вахтунда гзаф инсанри, хьел атайла, чпин папариз тIалакь гудайла, садал бесар тавуна, пуд тIалакьни санал гузва.

лят кьалур тийизвай (карагьат) кIвалах я лугьзува. Ибн Умара ﷺ лагьана: «За Аллагьдин Расулдивай ﷺ жузуна: «Эгер за жуван папаз пуд тIалакь гайитIа, заз ам элкьвена жкидай ихтияр авани?» Пайгъамбарди ﷺ жаваб гана: «Ваь, ам маса гьуьлуьз фидалди ваз адал эвленмиш жедай ихтияр авач» (Агьмад). Умара, Абу Гьурайради, Ибн Аббаса, Ибн Шигьаба ﷺ ва маса асгьабри лугьудай: «Вичин папаз пуд сеферда тIалакь гайи касдиз адал эвленмиш хьжедай ихтияр авач, гьатта ам маса гьуьлуьз тефенмаз» (Абу Давуд, Байгьакъи). Ибн Гьаджар Гьайтамиди лагьана: «Эгер итимди вичин папаз пуд тIалакь гайитIа, я тахьайтIа ваз тIалакь лагьана ва рикIай кьвед ва я пуд тIалакьдин ният авунатIа, адан ниятдиз килигна тIалакьар жеда» («Тугьфат аль-Мугьтаж» 8-том, 47-чин). Шейх Мугьаммад ар-Рамалиди вичин «Нигьаят аль-Мугьтаж»

ктабда ва шейх Мугьаммад ХатIиб аш-Ширбиниди «Мугьни аль-Мугьтаж» ктабда лагьанва: «Мазгьабрин имамри гаф сад авуна лагьанва: «Са тIалакь гайила пуд тIалакьни хьун мумкин я (яни инсандин ниятдилай аслу я). Чна шитрин ва загьиритрин (ягьалмиш хьанвай хилер) пуд сеферда тIалакь гайила сада гьисабзава, лугьудай гафар кваз кьазвач. Абурун гафариз табий хьайи инсан ягьалмиш жеда». «Бугьйат аль-Мустаршидин» ктабда кьарар акьуднава: «Са касди вичин папаз пуд тIалакь ганва. Гила адаз пуд сеферда гайи тIалакь сада гьисабзавай касдин (Ибн Таймия фикирда ава) кьарардиз табий жез кIанзава, ихтияр авани? Ваь, Ибн Таймиядин кьарардиз табий жедай ихтияр авач, ам гьалатI хьанвайди вири алимира тестикьарнава. Ахьтин кIвалах анжах авамри авун мумкин я» («Бугьйат аль-Мустаршидин»).

ГЪАР ЙИКЪАН ДУЪА

Ризкьни артухарзавай дуьаяр

Гьар юкьуз экуьнин азандин ва кпIунин арада кIелда: «СубхIаналлагьиль Iазим, субхIаналлагьы ва бихIамдигьы, астагьфируллагьы ва атубу иляйгь» (100 сеферда).

Экуьнахъни нянихъ кIелда: «Ля илягьа илля-ллагьуль маликуль хIакькуьль мубин» (100 сеферда).

Экуьнин ва гьетрен кпIарилай кьулухъ: «АльхIамду лиллягьы ва субхIаналлагьы ва ля илягьа илля-ллагьу ва-ллагьу акбар» (33 сеферда).

И дуьа гьа вахтунда хьайитлани кIелайтIа жеда: «Ля хIавля ва ля кзувата илля биллягьиль Iалийишль Iазим» (жезмай кьван гзаф).

Жуьмя юкьуз кIелда: «Аллагьумма агьнини бихIалаялика Iан хIарамика ва акфини бифадзлика Iамман сивака» (3 сеферда).

Гьар юкьуз кIелда (махсус вахт авач): «Анта-ллагьуль Iазизуль хIакиму, анта-ллагьуль мали-

куль кьддусу, анта-ллагьуль хIалимуль кариму, анта-ллагьуль халикьуль джаннати ван-нари, Iалимуль гьайби ваш-шагьадати, Iалимус-сирри ва ахфа, анта-ллагьуль кабируль мутаIали, анта-ллагьу халикьу кулли шайин ва иляйгьы ягIуду куллю шайин, анта-ллагьуль даййану явмид-дин, лям тазаль ва ля тазалю, анта-ллагьу ля илягьа илля анта, анта-ллагьуль ахIадус-сомаду, лям ялид ва лям юляд ва лям якуллагьу куфуван ахIад, анта-ллагьу ля илягьа илля антар-рахIманур-рахIим, анта-ллагьу ля илягьа илля анталя маликуль кьуддусус-саламуль муьминуль муьгамйминуль Iазизуль джаббаруль мутакаб-биру, ля илягьа илля анталя халикьуль бариуль мусоввиру, лягьуль асмауль хIусна, юсаббихIу лягьу ма фи-ссамавати валь ардзи ва гьуваль Iазизуль хIаким».

Мад экуьнин кпIунин гуьгуьнай 40 сеферда «Астагьфируллагь» кIелун ва гьамиша, азад вахт хьанмазди, чи Пайгъамбардал ﷺ салават – «Аллагьумма салли Iаля саййидина МухIаммадивва Iаля али саййидина МухIаммадивва саллим» гьун.

Суфийрин суьгьбетар

Дугъриданни, чѳуру инсандиз гъа вичи авур писвал бес жеда

Бакр бин Абдуллагъа чал са къиса агакъарна: «Са инсан пачагъдин къилив къвез адалай тарифар ийиз ва ихътин гафар лугъуз хъана: «Ваз хъсанвал авур касдиз хъсанвал ая, дугъриданни, чѳуру инсандиз гъа вичи авур писвал бес жеда».

Пачагъдин вилик акъвазна ихътин гафар лугъуз акурла, са кас адал пехил хъана ва пачагъдин къилив фена лагъана: «Дугъриданни, исятда ви вилик акъвазна валай тарифар авур инсанди ви сивяй пис ни къвезва лугъузва». Пачагъди жузуна: «Вуна лугъузвай гафар субут ийидай шей, кас авани?» Пехил касди жаваб гана: «Вуна адаз ви къилив эвер це, ахпа ам ви мукъув хъайила, ви сивяй пис ни текъведайвал, ада гьикI вичин гьил нерал эцигдатIа жув килиг». ИкI лагъана пехилди пачагъдин къиливай хъфена. Тадиз ада тарифар ийизвай инсан жагъурна, вичин квализ теклифна. Ахпа ада мугъмандиз серг квай тѳуьн гана. Пехил касдин квалей экъечIнамазди адаз пачагъдин къвеледиз эвер гана. Пачагъдин къилив атайла, ам адан чин-чина акъвазна, адет тирвал, «Ваз хъсанвал авур касдиз хъсанвал ая, дугъриданни, чѳуру инсандиз гъа вичи авур пис-

вал бес жеда» лагъана. Пачагъди адаз вичин мукъув хъун эмирна. И арада пачагъдиз серкин ни къвен тийидайвал ада вичин гьил сивел эцигна, мукъув хъана. Пачагъдизни ада гьил нерал эцигайди хъиз хъана ва пехил касди лагъай гафар гъахъ я, лагъана фикирна.

И пачагъдиз анжах пишкеш гун патал кхъизвай кагъаз вичин гьилелди кхъидай адет авай. Пачагъди вичин гьилелди кагъаз кхъена ва тарифар ийизвай инсандиз ам вичин къуллугъчидал агакъарун буйругъна. Кагъазда ихътин гафар кхъенвай: «И кагъаз гъаз ви килив атай итим тукIукI, адан хам алаж, ахпа ам самарай ацѳурна зи къилив рекъе тур».

Кагъаз гьиле аваз ам пачагъдин квалей экъечIна. И арада адал пехил инсан гьалтна, пехилдаз адан гьиле авай пачагъдин кагъаз ақуна ва ам вичиз це лугъуз тIалабиз, минетар ийиз башламишна. Эхирни, са гужналди кагъаз адавай къакъудна, гьерекатна, вичиз гьихътин пишкеш гудатIа лугъуз фикиррик кваз пачагъдин къуллугъчидин къилив фена. Кагъаз ахъаяй къуллугъчиди лагъана: «И кагъазда заз пачагъди вун тукIуна ви хам алажун эмирнава».

Пехил инсандай гъарай акъатна: «Ам зи кагъаз туш, Аллагъдихъай ﷻ кичIе хъухъ, Аллагъдихъай ﷻ кичIе хъухъ, заз писвал ийиз кIан жемир! Зун элкъвена пачагъдин къилив хъфиди, адавай хабар къада!» Къуллугъчиди лагъана: «Пачагъдин кагъаз элкъвена рахкурун кутугнавач». Ахпа ада пехил кас тукIуна, хам хутIунна, ам самарай ацѳурна пачагъдин къилив рекъе туна.

Са арадилай тарифар ийизвай инсан мад пачагъдин къилив атана. Пачагъ тажуб хъана ва адавай жузуна: «За вугай кагъаз вуна гьиниз авуна?» Зал флан кас гьалтна ва ада кагъаз вичиз пишкеш авун тIалабна, занни пишкешна. Пачагъди лагъана: «А касдин гафарай, вуна зи сивяй пис ни къвезва лугъузвай». Ада жаваб гана: «За ахътин гафар лагъай туш!» Пачагъди хабар къуна: «Бес вучиз зи мукъув хъайила вуна ви гьил нерал эцигнай?»

Ада лагъана: «Гъа флан касди заз серг квай тѳуьн ганвай, гъавилей ваз зи сивяй пис ни къвен тийидайвал за сив къевнай». Пачагъди лагъана: «Вуна гъахъ лагъана. Ахлад ви квализ, дугъриданни, чѳуру инсандиз ада авур писвал бес я».

(«ШиргIат аль-Ислям» ктабдай)

АЯЛРИН ЧИН

Валай рази хъун къвез герек я?

ГъвечIи Лейла гъар гатуз дидедихъ галаз бадедин къилив хуьруьз хкъвезвай. Гъар экуьнахъ, ахварай аватайла, Лейлади вилер ахъайна чIижери ийизвай ванериз, кIекерин гъарайрихъ яб акалзавай. Ахпа дакIардай къил акъудна бадеди цанвай цуькверихъай ни чувазвай.

Макъала:
Марьям Малинина

Амма къе, ам ахварай аватайла, анжах марфадин ван тир къвезвайди. Рушан кефи хана, гьикI хъи, марф къвадайла дидеди куьчеда къугъвадай ихтияр гузвачир. И арада дидеди ам Аминадин къилив ракъурда лагъана накъ гайи гаф Лейладин рикIел хтана ва тадиз дидедин къилив зверна. Диде, къе заз Аминадин къилив фидай ихтияр ава къван? Ксудайла алуькзавай парталар алаз ва кIвачел са шейни алачиз вичин къилив атай руш акурла, дидеди адаз парталар алуькун ва сарар чуьхуьн буйругъна. Сарар чуьхуьдай арада гъвечIи Лейлади вич Аминадин квализ мугъмандиз фидай, ана къугъвадай ва тIамлу афарар недай къайдадикай фикирзавай. Буйругъар къилиз акъудна ам мад дидедин къилив хтана ва вичин суал тикрарна.

Амма дидеди адаз ихтияр ганач ва алава хъувуна: «Марф къвазва, идалайни гъейри зани ви бадеди пIинийрикай мураба авун къетIнава. Вуна чаз пIинийрай цилер акъудиз куьмекни гуда, гъавилей мугъмандиз жув са маса юкъуз алад». Рушан вилерай накъвар авахъиз башламишна. Гьикъван ада дидедивай ихтияр гун тIалабнайтIани, ада ихтияр ганач. Лейладиз дидедикай пара хъел атана ва мураба ийиз вичи куьмекни гудач лагъана. Рақлар кIевиз акъална руш вич ксузвай квализ катна ва гъана шехун давармарна. Руш вич гъахъ туширдан гъавурда акъазвай, амма ажугъ адан винел гъалиб жезвай.

И арада квализ баде гъахъна ва рушан мес кIватIиз башламишна. Ада вичиз шехъзавай хтул таквадай амал авуна. Лейладивайни эхиз хъанач ва жузуна: «Баде, ваз зун шехъзавайди акъазвачни? Ваз ви кесиб хтул язух къвезвачни къван? Зун и кIвале садазни кIанзавач!» Баде месел ацукъна ва хтулдиз жаваб гана: «Лейла, заз ви диде язух къвезва. Заз къе вуна вун

тухвай къайда ақуна. Диде-бубадиз яб тагузвай аялрилай Аллагъ ﷻ нарази жезвайди ваз чизва къван. Халикъ ﷻ валай нарази хъайила ви диде рази жедани къван? Чаз вун гзаф кIанзава, амма исятда пара нарази я». И гафарин ван хъайила рушаз регъуь хъана. ГьакI ятлани, са куь ятлани рушаз тахсир хиве къадай мумкинвал гузвачир. Ада лагъана: «Къайгъу авач! Куьн ва

Аллагъ ﷻ залай нарази хъайитIа заз вуч жеда къван?» Бадеди жаваб гана: «Аллагъди ﷻ Вич нарази тир касдин тIалабунриз жаваб гузвач ва чнани ви тIалабунар къилиз акъудач. Валай рази хъун вучиз герек ятIа белки ахпа вун гъавурда акъада».

И чIавалай Лейла вири кIвалахар вичи ийиз мажбур хъана. Ада вичи холодилникдай цикIен акъудна, катул пичинал эцигна, аш чими авуна ва ични вичи чуьхвена тѳуьна. Ахпа адаз мураба нез кIан хъана, амма ам авай къаб лап цава авай. Адахъ гьил агакъарун патал гьикъван чалишмишвилер Лейлади авунатIани, са шейни алакънач ва ам тѳуьн тавуна акъвазун мажбур хъана. И арада ада дуьа кIелна, Аллагъдивай ﷻ куьмек тIалабна. Амма са шейни хъанач. Яваш-яваш руш пашман жезвай. Нисинин тѳуьн недай вахт мукъув жезвай, амма гъвечIи рушаз вуч ийидатIа чизвачир. Адаз регъузвай. Эхирни ада вичин вири къуватар кIватIна дидедин къилив фена гьил къачун тIалабна. – Лейла, лагъана дидеди, - эвел Аллагъ-Таладивай гьил къачун тIалабна кIанда ахпа чавай. Руш тадиз вичин квализ катна, Кьибледихъ элкъвена ацукъна, бицIи гьилер хкажна тубадуьа ийиз, Аллагъдивай ﷻ гьил къачун тIалабиз эгечIна: - Я Аллагъ ﷻ, минет хъуй Ваз, залай гьил къачу! Экуьнахъ за жув пис тухвана, гила за багъишламишун тIалабзава. Мада за ахътин амалар ийидач!»

Туба авуна хтайла дидеди Лейла къужахда къуна ва вичини адалай гьил къачунва лагъана. Нисинин капI авурдалай къулухъ Лейлади Аллагъдивай ﷻ са хъсан кIвалах тIалабна. И арада абурун кIвалин рақлар гатана. КилигайтIа, ам мугъмандиз атанвай Амина я. Куьчеда марф къваз акурла бубади ам машинда аваз гъанвай. ГъвечIи мугъманди вичихъ галаз са кур ацIай афарарни гъанвай. Гъа икI, абур куьмекдалди мураба авуна куьтягъна, ахпа рушар къугъунрив эгечIна.

Иифиз, ксудай вахтунда, вири хъсандиз акъалтIар хъунай Лейлади рикIин сидкъидай Аллагъдиз ﷻ шукур авуна.

Сафар вацран эхиримжи арбе югъ

И ЮКЪУЗ ЯРГЪАЛ РЕКЪИЗ ЭКЪЕЧІУН ХЪСАН КАР ЯЗ ГЪИСАБЗАВАЧ

Сафардин эхиримжи арбе югъ кутуг тавур, татугай югъ яз гьисабзава. И юкъуз яргъал рекъиз экъечІун хъсан кар яз гьисабзава. И юкъуз къуд ракатдин капІ авун ва дуъа келун меслят къалурзава.

КпІуниз ният и тегьерда ийида: «Ният ийизва за хата-баладикай хуън патал къуд ракатдин суннатдин капІ авуниз Аллагъ ﷻ патал». Гьар са ракатда «Аль-Фатиха» сурадилай гуьгъуьниз 17 сеферда «Аль-Кавсар» («Инна агІтайнака...»), 5 сеферда «Аль-Ихлас» («Къулгъу...») ва са сефердани «Аль-Фалакъ» ва «Ан-Нас» сураяр келда. КпІунилай гуьгъуьниз агъадихъ ганвай дуъа келда:

Къейд: эгер дуъа масадбурун паталайни келиз хъайитІа, чпин кІаникай цар чІугунвай гафарин чкадал скобкайра авайбур келда.

Аллагъумма я шадида-ль-къува ва я шадида-ль-михІали я глазизу заллат лигІиззатика джамигІу халкъика, икфини (икфина) шарра джамигІи халкъика, я мухІсину, я мужмилу, я мутафазилу, я мунгІиму, я мукриму, я ман ля илягъа илля анта, ирхІамни (ирхІамна) бирахІматика, я архІамар-рахІимин.

Аллагъумма бисирри-ль-хІасани ва ахигъи ва абигъи ва жаддигъи ва уммигъи ва банигъи, икфини (икфина) шарра

гъаза-ль-яъми ва ма янзилю фигъи, я кафия-ль-мугъиммати, я дафигІа-ль-балиййати, фасаякфикагъумуллагу ва гъува ссамигІу-ль-гІалиму ва хІасбунал-лагу ва нигІма-ль-вакилю, нигІма-ль-мавля ва нигІма-н-насиру

ва ля хІавля ва ля къувата илля биллягъи-ль-гІалиййи-ль-гІазим. Ва сая-л-лагу гІаля набиййина МухІаммадин хайри халкъигъи ва гІаля алигъи ва асхІабигъи ажмагІин.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، وَصَلَّى اللَّهُ
تَعَالَى عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ
وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ ، اللَّهُمَّ يَا شَدِيدَ الْقُوَى ،
وَيَا شَدِيدَ الْمَحَالِ ، يَا عَزِيزُ ذَلَّتْ لِعِزَّتِكَ
جَمِيعُ خَلْقِكَ ، إِكْفِنِي « إِكْفِنَا » شَرَّ
جَمِيعِ خَلْقِكَ ، يَا مُحْسِنُ يَا مُجْمِلُ ، يَا
مُتَفَضِّلُ ، يَا مُنْعِمُ يَا مُكْرِمُ ، يَا مَنْ لَا إِلَهَ
إِلَّا أَنْتَ ، إِزْحَمْنِي « إِزْحَمْنَا » بِرَحْمَتِكَ
يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ، اللَّهُمَّ بِسِرِّ الْحَسَنِ
وَأَخِيهِ ، وَجَدِّهِ وَأَبِيهِ وَآمِهِ وَبَنِيهِ ،
إِكْفِنِي « إِكْفِنَا » شَرَّ هَذَا الْيَوْمِ وَمَا يَنْزِلُ
فِيهِ ، يَا كَافِيَ الْمَهْمَاتِ يَا دَافِعَ الْبَلِيَّاتِ
فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ،
وَحَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ نِعْمَ الْمَوْلَى
وَنِعْمَ النَّصِيرُ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا
بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ ، وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى
عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ خَيْرِ خَلْقِهِ وَعَلَى آلِهِ
وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ .

ЭДЕБИЯТ

Арха я вун чан Мугъаммад ﷻ!

Мусаева Пери Джамиевна,
Ахцегъ район, Ялахърин хуър.

Гардан гимиш, гьаркъубъ къуьнер,
Лацу чинал яру хъуьхъвер,
РикІиз чими гьикъван иер,
Гъахъ Пайгъамбар ﷻ, чан Мугъаммад ﷻ.

Чулав чІарар, бурма къалин,
Милиз къекъвез юкъван буйдин,
Къурайшитрин арада дин,
Туна вуна, чан Мугъаммад ﷻ.

Ви гелера нур къекъведай,
Атирдин ни вахъай къведай,
Начагъ касдиз дарман жедай,
Женнетдин къуш, чан Мугъаммад ﷻ.

Ачух чинин миxъи рикІин,
Цифери къилел гудай серин,
Чилин шардал мусурманрин,
Пайгъамбар я, чан Мугъаммад ﷻ.

Мусурманвал тухун патал,
Алаз къацу, лацу паргал,
Къал тавуна меслятдал,
Зегъмет чІугур, чан Мугъаммад ﷻ.

Аслан хъгин викІегъ зурба,
Мергъяматлу регъимлу хва,
Гьар са мусурмандиз арха,
Буба хъгин, чан Мугъаммад ﷻ.

Заз акІ я хъи, чан ала вал,
Зегъмет чІугуна чун патал,
Аллагъди ракъурай кардал,
Рази хъайи, чан Мугъаммад ﷻ.

Пайгъамбар ﷻ!

Сиражудин Расулов,
Къурагъ район, Куквазрин хуър.

Чи Ислам дин гужлу авур,
Ягъни намус берекат тур.
Мусурман халкъ азад хъувур,
Я Мугъаммад ﷻ, Аллагъдин нур!

Вуна туна къанун - къайда,
Ви гафар фенач гъавайда.
Ислам динда хъана пайда,
Я Мугъаммад ﷻ, Аллагъдин нур!

Ислам диндал чІугур зегъмет,
Ви руьгъдизни жеда гъурмет.
Ви Къуръандиз ава къимет,
Я Мугъаммад ﷻ, Аллагъдин нур!

Сад Аллагъдин я вун векил,
Мягъкем авур мусурман чил.
Шейхери фад къунай ви гъил,
Я Мугъаммад ﷻ, Аллагъдин нур!

Пайгъамбаррин я Пайгъамбар ﷻ,
Ислам диндин гайи хабар.
Мягъкем авур Исламдин вар,
Я Мугъаммад ﷻ, Аллагъдин нур!

Салам-калам авур мягъкем,
Вун тушни бес чирагъни шем.
Арафат дагъ - Мекке я, дем,
Я Мугъаммад ﷻ, Аллагъдин нур!

Мусурманри ийиз тариф,
Ви руьгъни гъич тахъуй зайиф.
Чи къуьнерал малаик - лиф,
Я Мугъаммад ﷻ, Аллагъдин нур!

Вад капІ авун хъана къанун,
Чи халкъдиз вун кІандай акун.
Ви гуьмбетдал нур алаз хъун,
Я Мугъаммад ﷻ, Аллагъдин нур!

Сиражудинан салам я квез,
Меккедай мад ви руьгъ хъуьрез.

Чехи Аллагъ ви мецел жез,
Я Мугъаммад ﷻ, Аллагъдин нур!

Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ!

Осман Мегъамедрагъимов,
Дербент район, Аваданрин хуър.

Сифте халкъна ви гуьзел нур,
Лавгъу-ль-магъфузди хиве къур.
Аллагъдиз ﷻ ви кІандай хатур,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

Адам бубад ﷺ вилин нини,
Ибрагъим пайгъамбард ﷺ неве.
Чаз ачухай гуьзел Мекке,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

Вишни къанни къуд агъзурди,
Гуьзетайла вун къвериди.
Ви дин гъакъикъят жериди,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

Вун хайила чкІана нур,
Малаикри къужагда къур.
Чехи бубад мавлид авур,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

Гъахъ уммат я ваз кІаниди,
Эхир шафаат хъийирди.
Чазни хъуй ви пай жериди,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

Гъам екез Аллагъди ﷻ гун я,
Келима-шагъадат гъун я.
Чахъ авайди вири вун я,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

Ви твар ава чи рикІера,
На гъай Калам чи гъилера.
Ви дин девлет я кІвалера,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

Вун я дуьз рехъ къалурайди,
Гъахъ муьминар жагъурайди,
Къацу пайдах акурайди,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

На гай шартІар тамамарда,
Са-сад муьмин имамарда.
Аваздалди азанарда,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

Чаз играми тир, Аллагъ Сад,
Вахъ муьгътеж хъун я чи мурад.
Зикирдалди къачуда дад,
Расулюллагъ, я Мугъаммад ﷻ.

Шад я чун

Гъажикъасум Гъажимегъамедов,
Мегъарамдхуър.

Гунут тушни чун Вав рахун,
Чун халкъ авур Халикъ я Вун.
Я Ребби, я Сад Аллагъ,
Шукур Ваз, альгъамдулиллягъ,

Мусурманар, ая сужда,
Сад тир Аллагъ рикІел алаз.
Салават гъваш, зикир ая,
Мугъаммад-нур ﷻ мецел алаз.

Амина дидеди хайи,
Расулюллагъ ﷻ диндин багъри.
Виридалайни пак тир миxъи,
Квез и мавлид мубарак хъуй.

Терг авуна ниятар пис,
Ша, къакъудин чавай иблис.
Шад келима авуна гъис,
Зикир ая, жемир куьн кис.

Эхир Къияматдин юкъуз,
Гъилерни хкажна цавуз.
Мусурманрихъ рикІ куз,
Ишез жеда уммат лугъуз.

Заз са вацра капӀ ийидай мумкинвал жезва, маса вацра гъич жезвач. За вуч авун лазим я?

КапӀ авун гъар са акъулдиз кьери тушир, яшар тамам хъанвай (тахминан 14,5 йис) мусурмандин хиве тунва. Ихътин мусурман гъич са вахтундани кӀпунивай азад ийизвач. Гъатта дьведа авайлани, месел къатканваз хъайитӀани, ада вичелай алакъзавай тегъерда ам авуна кӀанда. Мусурмандин гъар юкъуз вад капӀ авун лазим тирди виридаз ашкара я. Зайиф иман хъуниз килигна (капӀ вахтунда тавуниз анжах гъа и сеbeb я авайди) вири вад капӀни вахтунда тежезвай инсанди вичелай алакъзавайбур къванни авуна кӀанда. Заз нисинин ва рагъдандин капӀ ийидай мумкинвал жезвач лугъуз, амай пуд капӀни тавун дуьз туш. ГъикӀ хъи, кьве капӀ тур инсан йикъа кьве сеферда Аллагъдиз ﷻ аси жезва, вад капӀ турди – вад сеферда. Гъа икӀ, са вацра капӀ ийизвай ва са вацра тийизвай инсанни я. Ибурукай гъидаз гзаф гунагъ жезватӀа, гила куьне фикир ая. Гьелбетда, йикъа ва я вацра са сеферда къванни Халикъдиз ﷻ капӀ ийизвайди ам гъич тийизвайдалай хъсан я. Инша-Аллагъ, ахпа адан иман кӀеви жеда ва вири кӀпар вахтунда ийида.

Даस्ताмаз гвачиз капӀ ийидай ихтияр авани?

Ваь, сеbeb авачиз даस्ताмаз гвачиз капӀ авун гъарам я. Эгер даस्ताмаз къачудай мумкинвал авачтӀа, таямум (накъвадин къумекдалди къачузвай даस्ताмаз) ийида. Таяммумни ийидай мумкинвал авачтӀа, месела, инсан яд, накъв авачир кӀвале туна агалнава, кӀпунин вахтуниз гъурмет авуна даस्ताмаз гвачиз капӀ ийида. Амма и къайдада авур кӀпар къаза хъувун лазим я («Фатхуль-МугӀин»).

МискӀинда дишегълидиз азан кӀелдай ихтияр вучиз авач?

Дишегълияр Исламда хазина хъиз кӀевна хуьзвай инсанар я. Гъавилай абурун беденарни гъиджабдалди кӀевун Аллагъ-Таалади эмирнава ва сесерни чара итимар алай чкадал хкажун къадагъа авунва. МискӀиндай дишегълиди азан гудайла, гьелбетда, чара итимриз ван атун мумкин я, гъавилай ихтияр авач. Анал гъалтайтӀа, дишегълийриз азан гудай сунна гъич авач, абуроз анжах икъамат чпин арада, яни чара итимриз ван къвен тийидайвал, гун сунна я. Азан гун дишегълидиз меслят къалурзавач (карагъат я) («Мангъаджуль-Къавим»).

Ички хъвана кечмиш хъайи инсан гъихътин жазадиз лайихлу жезва?

Ички хъвана, туба тавуна кечмиш хъайи касдиз, ам Аллагъдин ﷻ регъимдик акат тавуртӀа, еке жаза гуда. Пайгъамбарди ﷺ лагъанва: *«Ички хъвана тиян хъайи касди яхӀур ийикъан къене авур кӀпар къабулзавач. Эгер ам гъа вахтунда кьейитӀа, Жегъеннемдиз фида»* (Ибн Маджагъ). Мад гъадисда лагъанва: *«Гъамиша ички хъвазвай инсан Женнетдиз фидач»* (Ибн Маджагъ). И гъадисрай акъазвайвал, ички хъвана кьейи касдиз зурба азабар жеда, гъатта ам Женнетдиз ахъайдач лугъузва («Аз-Заважир»).

Заз са шумуд касди писвал авунва. Гила заз абуроз чӀуру сабабар ийиз кӀанзава. Заз гъикӀ авунатӀа абурозни гъакӀ хъийидайвал. Динди вуч лугъузва?

ЧӀуру сабабар авун динди къадагъа ийизва. Ам сутгъурчивал я. Сутгъурчивал лагъайтӀа, виридалайни еке гунагърикай сад я. Гъавилай пис инсанриз куьн тешпигъ жемир. Дугъриданни, чӀуру касдиз ада авур писвал бес я. Яни адал Аллагъди ﷻ вичин жаза агакъарда. Эгер куьнени абуроз чӀурувал хъувуртӀа, квелни Аллагъди ﷻ жаза агакъарда. Иниз килигна, сабур авун ва Аллагъ-Тааладик умуд кутуна акъвазун куьн патал виридалайни хъсан амалар я («Аз-Заважир»).

ПОДПИСКА-2012

Гъурметлу стхяр ва вахар!
2012-йис патал подписка давам жезва. Лезги чӀалал акъатзавай «Ас-Салам» газет кез кӀани почтунин отделенийра, районра кӀвалахзавай чи векилривай ва я редакциядиз атана кхъиз жеда. Йисан кӀимет: 257 манат. Индекс 51395
Гъурметлу мусурманар, «Ас-Салам» газет кхъиз рикӀелай алудмир!

Пирерал ягълухар, пекер кутӀундай ихтияр авани?

Ихтияр ава. ВиликӀдай парча багъа шей тир, гъавилай инсанри садакъа яз пирерал ва я адан патав гъай тарцел ягълухар, парчаяр кутӀунзавай ва кесиб инсанри абур чпиз къачузвай. Пекер пирерал кутӀунихъ мад са сеbeb ава. Абур кутӀунай сур пир тирди инсанриз чирун.

Лугъузва хъи, килигдай гуьзгуь аватайла хъсан туш. Динда гъахътин гафар авани?

Ваь, авач. Ам мавгъумат (суеверие) я. Пайгъамбарди ﷺ чаз мавгъуматрихъ ягъамир лагъанва (Бухари).

Папа вичин итимдиз гайи тӀалакъ турус яни?

Ваь, папа гайи тӀалакъар гъисаба къазвач («Мугъни»).

Чаз мишъ тавунвай къуьл закят гана. Ам верчериз гудай ихтияр авани?

Эхъ, ихтияр ава. Кез закят яз ганвай къуьлуьн иесияр куьн я. Кез ам недай, садакъадиз пайдай, гъайванриз гудай ва маса гудай ихтияр ава («ИгӀанату-тӀ-Талибин»).

Мусурмандиз рапар ядай ихтияр авани?

Эхъ, азарлу кас сагъар хъийидайвал рапар ядай ихтияр ава. Аллагъдин Расулди ﷺ начагъ хъайи инсанриз дарман ишлемишун буйругънава. Рапарни дарман я хъи, гъавилай ихтияр ава («Канзу-р-Рагъибин»).

КӀпунин чӀалар хуралай чир жедалди абур ктабдай кӀелиз капӀ авуртӀа турус жедали?

Эхъ, турус жеда. Амма абур кӀелдайла кьведалай гзаф гьерекалар тежедайвал чалишмиш хъана кӀанда. Эгер сад-садан гуьгъуьналлаз кӀпунал пуд гьерекалар авуртӀа, ам чӀур жезва («Фатхуль-МугӀин»).

Зинни зи итимдин алакъяр писзаваз хъайитӀа зи кӀпар Аллагъди ﷻ къабулзавани? Ада вич итим я ва вичиз вири ихтиярар ава лугъузва.

Сад лагъайди, эгер папан тахсир аваз итим адалай нарази ятӀа, адан кӀпар Аллагъди ﷻ къабулдач лагъанва. Им адаз капӀ ийимир лагъай чӀал туш, гъикӀ хъайитӀани, капӀ авуна кӀанда, амма адаз ам авурла суваб кхъидач. Къвед лагъайди, исятда гзаф итимри чпиз вуч кӀандатӀани ийидай ихтияр ава лугъузва. Ибур лап хаталу гафар я. Вучиз? Вучиз лагъайтӀа ада Аллагъди ﷻ гъарам авунвай кӀвалахдизни заз ам ийидай ихтияр ава лугъун мумкин я. Гъа и гафари ам диндай акъудда. ГъикӀ хъи, ада Аллагъди ﷻ гъарам авунвай шей, вичиз гъалал я лагъана тестикъарна. Итимдин хиве Халикъди адалатлувилелди хизандиз регъбервал гун тунва, Къияматдин юкъуз адавай вичин ва вичин хизандин патахъай жаваб истемишда («ИгӀанату-тӀ-Талибин»).

Иман зайиф жедайла вуч авун лазим я?

Иман зайиф хъунин къилин сеbeb гунагъар ва чӀуру амалар я. ИкӀ хъайила, иман кӀеви хъана кӀанзавай касди жезмай къван сувабар къазанмишиз, хъсан амалар ийиз, диндин стхайрихъ галаз санал кӀпар ийиз мискӀиндиз физ, Шариатдин илим къачуз чалишмиш хъана кӀанда. Мад рикӀин дарман – Аллагъдин ﷻ зикир ишлемишун меслят къалурзава. Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: *«Дугъриданни, инсандин беденда са якун кӀус ава, ам сагӀлам хъайила вири беден сагӀ жезва ва ам азарлу хъайила вири беден азарлу жезва. Куьне фикир це! Ам рикӀ я»* (Бухари). Мад Анаса ахъайнавай гъадисда лагъанва: *«Аллагъдин ﷻ зикир рикӀерин дарман я»* (Дайлами, «Канзуль-Гуммаль»). Жезмай къван гзаф экуьнахъни нянихъ «Ля илигъа иллялагъ» (Сад Аллагъдилай гъейри мад аллагъар авач) зикир кӀелда ва гъар гъилера ам лугъудайла адан манадикай фикирун лазим я.

Эгер итимни дишегъли никягъ галачиз санал яшаммиш жез хъайитӀа, низ гзаф гунагъ жезва?

Къведазни сад хъиз. Никягъ галачиз жезвай месин алакъайриз зина лугъузва. Ам еке гунагъ я, гъатта зина ийизвай вахтунда инсандин рикӀяй иман акъатзава лагъанва. Пайгъамбардин ﷺ гъадисда лагъанва: *«Ички хъвайи ва я зина авур инсандин иман Аллагъди ﷻ перем хтӀундай къайдада хтӀунзава»* (Гъаким). Им лап хаталу кар я. Эгер зина ийизвай вахтунда мусурмандин чан вахчуртӀа, ам кафир яз къин мумкин я. Кафирар лагъайтӀа, гъамишалугъ Жегъеннемда кузва. Мад Муслима агакъарнавай гъадисда лагъанва: *«Зина авур гада ва руш виш сеферда тӀвалуналди затут»*. И гъадисрай акъазвайвал, абуроз къведазни сад хътин гунагъ жезва, гъавилай сад хътин жазани гузва («Аз-Заважир»).

КӀпарин вахтар

Февраль

югъ	Пакаман Ас-СубхӀ	Рагъ экъечӀ-завай вахт	Нисинин Аз-Зугър	Рагъдандин Аль-гӀаср	Гъетрен Аль-Магъриб	Месин Аль-гӀишаъ
1	6:23	8:02	13:03	15:39	18:04	19:30
2	6:22	8:01	13:03	15:40	18:05	19:31
4	6:20	7:58	13:03	15:42	18:08	19:34
6	6:18	7:56	13:03	15:44	18:10	19:36
8	6:15	7:53	13:03	15:46	18:13	19:39
10	6:13	7:51	13:03	15:48	18:15	19:41
12	6:11	7:49	13:03	15:50	18:18	19:43
14	6:09	7:46	13:03	15:52	18:20	19:46
16	6:07	7:44	13:03	15:54	18:22	19:48
18	6:05	7:41	13:03	15:56	18:25	19:50
20	6:03	7:38	13:03	15:58	18:28	19:52
22	5:59	7:35	13:03	16:00	18:31	19:55
24	5:56	7:32	13:02	16:01	18:33	19:58
26	5:54	7:29	13:02	16:03	18:35	20:00
28	4:51	7:26	13:02	16:05	18:38	20:03
30	4:48	7:23	13:02	16:08	18:41	20:05